

Den Andre(-s röst)

Subjektets röst i den journalistiska berättelsen när nyhetshändelsen utgörs av en asylsökande.

Författare: Frida Sandström

Handledare: Gabriella Sandstig

Journalistprogrammet, Göteborgs universitet, Institutionen för Medier och Kommunikation (JMG), vt. 2015

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Background: Previous studies in media and law make visible that the asylum seeker or the conceptual immigrant is being mediated as a stereotype. Whether or how the words of the conceptual immigrant are mediated to the media consumer has not been investigated further, though. Therefore, this study analyses 25 articles published in the Swedish daily news magazine *Norrbottnens-Kuriren*; all concerning a hunger strike that took place in Boden in the spring of 2013. The study's approach is limited to the specific media event of the Boden strike, which according to media scholar Nick Couldry is the place for a ritualization of journalistic practice such as objectivity. The event is chosen because of its duration, making possible a longer period of media coverage than what usual news stories on the conceptual immigrant most often holds. The media event is also taking place in a central part of the town of Boden, which also is a news value criteria (closeness), not often connected to the conceptual immigrant.

Method: With the methods of the critical discourse analysis (CDA), this study investigates significant tendencies in the reproduction on the journalist's possible objectivity and dependence on inner and outer institutions in making this. Therefore, inter-discursive and inter-institutional relations and their linkage to the potential subject's voice are made visible. Since neither the media consumer, nor the one to carry out the research can be expected to have been present during the interviews, only published material is analysed. According to the CDA method, the position of the subject depends on other subject's positions, as well as on surrounding discourses in a bigger, sociocultural context. Therefore, the CDA method enables thematic, linguistic and contextual analyses of the selected material, which is of high scientific relevance for the specific study. The CDA also makes visible hidden and neutralised structures that are not always detected in quantitative studies. (Esaiasson et al, 2012:212-3).

Result: The 25 articles published between April 19 2013 July 3 2013 are all written because of the same event; the on-going hunger strike. The fact that no article on the subject is published thereafter shows the temporality of the result. All of the articles handles the notions of the hunger strike, and the different discourses; the one of the local citizen, the one of the journalist and the one of the Other, they all made visible the dependence on institutions. In three articles out of 25, the asylum seeker was enabled a subject's position where his/hers words were cited. Most often this person was described as a far distant group without sexes, names or opinions. At the same time, the media event – the hunger – strike is discussed by surrounding institutions, politicians and citizens.

Conclusion: The asylum seeker embodies the media event, but the subject's position and the voice is for others to take hold of. According to Nick Couldry, the media event is ambulant, why the possible future subject position of the asylum seeker won't be part of this event (Ibid 2003, s. 90). This is also made possible by the naming of "strikers", that which is nothing after a strike. Therefore, the asylum seekers are to embody, but to be excluded from the news event, or to always be situated by the side of its border. Therefore, this study proposes reasons to, as Ylva Brune once did, (Brune 2004, s. 344) regard dependence on institutions and ritualised ideals of objectivity as part of the (re-)production of the Other, where the asylum seeker serves as place for the news story, being told by and for a "we", that is not him/her. Does or can even a media event include the Other, that is; the one without a subject's position? Using the words of Trinh-t Min-ha (Chen, N. M, 2002), the closest the Other can get is to *speak nearby*.

Key words: Media event, Asylum seeker, the Other, subject's position, objectivity, ritualization, institutionalisation, ritual, discourse, performativity, post-structuralism, border.

Innehållsförteckning

1. Innehållsförteckning.....	4
1.1. Inledning.....	4
1.2. Bakgrund.....	4
2. Tidigare forskning och vetenskaplig problematisering.....	5
2.1. Medial hegemoni.....	5
2.2. Textens och institutionens “vi”.....	5
2.3. Produktionen av den Andre.....	6
2.4. Den (o)synliga reportern.....	7
2.5. Genom läsarens ögon.....	8
2.6. Spekulation och minne.....	8
2.7. Sammanfattning av tidigare forskning och vetenskaplig problematisering.....	9
3. Teori.....	10
3.1. Mediehändelse.....	10
3.2. Performance studies, ritualer.....	10
3.3. Postkolonial teori.....	11
3.4. Språk och tilltal.....	12
3.5. Institutionalisering.....	12
3.6. Subjektivitet och objektivitet.....	13
3.7. Den journalistiska intervjun.....	14
3.8. Narrativ, berättelse.....	16
3.9. Stereotyper i det journalistiska berättandet.....	16
4. Syfte.....	18
4.1. Frågeställning.....	18
5. Metod.....	18
5.1. Kritisk diskursanalys.....	19
5.2. Urval.....	21
5.3. Intern och extern validitet.....	23
6. Resultat.....	24
7. Resultat och analys.....	25
7.1. Subjektet i berättelsen.....	25
7.2. Numerus och interna elitpersoner.....	25
7.1.2. Subjektsposition på eget initiativ.....	26
7.1.3. Aktivitet och passivitet.....	26
7.1.4. Mellan subjekt och objekt.....	27
7.1.5. Kropp och vithet.....	27
7.1.6. Genusperspektiv.....	28
7.1.8. Sammanfattning om subjektspositioner.....	29
7.2. Objektivitet, institutionalisering, ritualisering.....	29
7.2.1. Institutionsberoende.....	29
7.2.2. Marknadsanpassat institutionsberoende.....	30
7.2.3. Utsaga, blick, röst.....	30
7.2.4. Det objektiva språket.....	30
7.2.5. Den objektiva översättningen.....	31
7.2.6. Objektivitet som ritual (på marknaden).....	31
7.3. Ritualiseringens konsekvenser för subjektspositionens röst.....	32
7.3.1. Omförhandling.....	32
7.3.2. Intervjupersoner.....	33
7.4. Slutsatser och återkoppling till tidigare forskning.....	34
8. Diskussion.....	34
8.1. Egna erfarenheter.....	35
8.2. Journalistens subjektsposition.....	35
8.3. Fortsatt forskning.....	35
9. Referenser.....	36

1.1. Inledning

Ylva Brune var en av de första svenska forskare inom journalistik som berörde vad för bild av ”invandraren” som gestaltas i svensk massmedia. Med avhandlingen *Nyheter på gränsen. Tre studier i journalistik om invandrare, flyktingar och rasistiskt våld* från 2004, myntade hon begreppet ”den begreppsliga invandraren”, vilket ännu används för att beskriva bilden av den eller de som tillskrivs och placeras i ett utanförskap på grund av sin hudfärg, sitt namn, sin sociala tillhörighet eller sin bakgrund. 2014 disputerade litteraturvetaren Cecilia Aare med avhandlingen *Att se genom de Andras ögon – Narrativa strategier för att skapa inlevelse i reportage*, och redan 1993 frågade sig filosofen och litteraturforskaren Ghayatri Spivak om den subalternen, det vill säga den icke-västerländska människan, kan tala (Nelson, C. & Grossberg, L., 1988). Litteraturprofessorn Edward Said svarade: ”Visst kan den det (...). Men det är inte samma sak som att säga att den kan tala genom de representerande institutionerna som ofta finns i anslutning till samhällets mest dominerande grupper.” (Said 1995 [1978]:335, citerad i Eide 2011:17). Medieforskaren Elisabeth Eide sammanfattar: ”Det är ännu de representerande institutionerna som avgör roller och ramar inom vilka den Andre får tala.” (Eide 2011:17). Hennes ord följer upp det förtydligande som Spivak gjorde när hon snarare betonade frågan om vem som kommer att lyssna. Med denna studie kompletteras tidigare forskning av bilden av den Andre, med en analys av *vad* av den Andres *röst* som når en nyhetsläsare. Den Andre behandlas här enligt Zahra Bayatis definition det vill säga den som definieras efter ett västerländsk ”vi” som ”de Andra” ska inordna sig i (Bayati 2014:178).

1.2 Bakgrund

Journalistiken som institution med dess normer, rutiner, arbetsmetoder samt förhållningssätt till andra maktinstitutioner kan leda till särbehandling av personer med utländsk bakgrund. Mediernas rapportering om migration kan därmed få diskriminerande konsekvenser genom att legitimera och vidmakthålla verklighetsbilder som bygger på en mental segregation. (Brune 2000, s. 9)

Om journalistikens nyhetsvärdering skriver Marina Ghersetti att den västerländska berättarteknikens dramaturgiska modell bygger på en distinkt början, en mitt och ett slut, samt att nyhetstexter ofta har drag av klassisk berättarteknik där personifieringen är framträdande. (Nord & Strömbäck 2012, s. 217). Hon menar att berättandet både formar och speglar *människans kunskap om och förhållningssätt till verkligheten*. (Nord & Strömbäck 2012, s. 211). Den 21 december 2014 skrev Mats Ekström, professor i Media och kommunikationsvetenskap vid Göteborgs universitet, att journalister och politiker har ett stort ansvar för den agenda som dominerar den migrationspolitiska debatten:

Frågan är inte om migrationspolitisk skall diskuteras utan hur och med tyngdpunkt på vilka frågor. Det handlar om de val som journalistiken gör när valrörelsen nu skall planeras med satsningar på olika programformat. Det handlar om de beslut som fattas på nyhetsredaktionernas morgonmöten. Det handlar om vilka intervjuer man väljer att göra och vilka frågor man väljer att ställa (Ekström 2014, 21 december).

Denna studie tar fasta på Ekströms sistnämnda kommentar; det vill säga vilka frågor som ställs till vem. I en kvalitativ studie med den kritiska diskursanalysen som metod kartläggs vilka och vems ord som medieras och hur de sprids. Det föranleder en kotextualisering av vem som är avsändare, respektive förväntas ta emot dessa ord. Med en betraktelse av den asylsökandes berättelse i den journalistiska intervjun undersöker studien när dennes röst ”när” mediapubliken.

2. Tidigare forskning och vetenskaplig problematisering

Sett ur ett interdiskursivt perspektiv behöver discipliner varandra för att möjliggöra en fullgod forskning. Därför är litteraturvetenskapen, ur vilken postkolonial teori har vuxit, en förutsättning för föreliggande analys av den Andre(-s röst). Detsamma gäller för poststrukturalistiska discipliner såsom performance studies och kritiska vithetsstudier. Då diskursanalysen springer ur ett lingvistiskt och sociologiskt forskningsfält är även dessa discipliner relevant för att till fullo utföra en kritisk diskursanalys. Därför möjliggör denna forskningsbakgrund att med ett vidgat perspektiv betrakta de fem nivåer som den utvalda formen av den kritiska diskursanalysen förutsätter. Enligt litteraturforskaren Robert F. Barsky gynnar migrationsväsendet den som är van vid en västlig institutionaliserad byråkrati (Barsky 1994, s. 6) – något som enligt Ylva Brune har en inverkan på medierna. Hon skriver att media lämnar över sitt tolkningsföreträde till myndigheter, men upprätthåller sitt objektivitetsideal med en markerad, rituell distans (Brune 2004, s. 193), varför forskning av migrationsväsendets praktiker är relevant för att i denna studie närma sig journalistikens beroende av Migrationsverket (MIV) och därigenom skapa en förståelse hur den asylsökande medieras. Då den journalistiska berättelsen enligt Brune står i starkt beroende till institutioners tolkningar av en situation (Brune 2004, s. 186), kan åsikter och förhållanden hos MIV neutraliseras och osynliggöras i den nyhet som gestaltar den asylsökande och möjligtvis även förmedlar dess egna ord och erfarenheter. Då varken mediakonsumenten eller jag som forskare kan förväntas ha medverkat vid intervjuerna, fokuseras enbart på vad som framgår i det publicerade materialet.

2.1. Medial hegemoni

Enligt medieforskaren Peter Berglez förmedlar massmedia information om vad som pågår i samhället utan att aldrig riktigt konfrontera eller underminera den ”allmänna” ordningen. I stället upprätthålls och fortsätts aktuella processer i samhället, såsom att politisk aktivism omskrivs som ”ännu en vardagssyssla”, vilket underminerar dess ideologiska prägel. Med hänvisning radikalpolitisk eller antikapitalistisk kamp, vars uppror mot en ”ordning” skriver Berglez att när dessa handlingar neutraliseras, återförs de till den ”ordning” som de ville göra uppror mot (Berglez 2006, s. 180).

Om nyhetsförmedling skriver Marina Ghersetti att denna inte sker i ett vakuum, men att nyhetsproduktionen snarare påverkas och villkoras av flera faktorer på individ-, organisations- och samhällsnivå (Nord & Strömbäck 2012, s. 209). Att teknologisk utveckling har likställts med den journalistiska utelämnar enligt Berglez en *epistemologisk problematisering*: hur tänker, skriver och berättar vi om världen? Sådana diskussioner saknar Berglez, som förespråkar ett transnationellt och interdisciplinärt berättande för att finna nya sätt att kategorisera, fördela och förklara den sociala och materiella verkligheten så att det även innefattar en faktisk och global kapitalism. Endast då möjliggörs den institutionskritik som han menar att EU, FN, Nato, med flera kräver. Det räcker inte med en journalistik som tredje statsmakt, då den centrala hegemonin (kapitalismen), inte längre begränsas till nationalstaten (Berglez 2006, s.184).

2.2. Textens och institutionens ”vi”

Genom studier av medias gestaltning av ”invandrare” finner Ylva Brune (2004) en ”begreppslig invandrare”, som av den tänkta läsaren inte förväntas inräknas i textens ”vi” – ett begrepp som Brune utvecklar från den brittiske kulturvetaren Stuart Halls formulering ”common sense”; en allmän åsikt eller kunskap (Brune 2004, s. 309, 357). Enligt Brune får denna tankekonstruktion ett eget liv i de mediala berättelserna, samtidigt som den resulterar i reella konsekvenser för de som kopplas samman med denna mall. Detta kopplar hon till nyhetsdiskursens beroende av ”fysisk närvaro och en nukänsla”, varför intervjupersoner antas

representera eller vara exempel på undantag för en stereotyp. I mediearkivet finner Brune att metoden praktiseras frikostigt (Brune 2004:354), vilket hon härleder till ”människans traditionsenliga rätt” att som ett ”vi” beskriva och bedöma den Andre. Dit hör myndighetsdiskursen, vars neutralisering påverkar hur den Andre beskrivs i media (Brune 2004, s. 350).

I ”Nyhetstextens förvandlingar” (2002) skriver medieforskaren Kristina Wallner att en nyhetsberättelse *måste skapa betydelse och visa varför den är värd att berättas* (Wallner, 2002 s. 169). Utöver nyhetsvärdering (Nord & Strömbäck 2012, s. 212-214) fokuserar hon på textens *diskursiva utformning*, och konstaterar att den under 1900-talet har gått från ett kronologiskt berättande, till en prioritering av det viktigaste i berättelsen. Dock understryker hon att ingen av berättelseformerna kan avbilda en händelse (Wallner 2002, s. 171). I stället består nyhetsberättelserna av ytlig och spektakulär information, vars individuellt präglade utsaga bekräftas i bildsättning – som reportern själv inte ansvarar över (Wallner, 2002, s. 172-2)

På grund av den *institutionella (akademiska) logiken* utförs inga publikstudier enligt vilka en homogen läsargrupp skulle kunna påvisas. Det skriver Leonor Camauër och Stig Arne Nohrstedt, redaktörer för utredningen ”Mediernas Vi och Dom” (Sou 2006:24). Fram till nyligen ignorerades läsargrupper i minoritet och huruvida de känner sig representerade i media, en förändring som med *de senaste årens förändrade mediesituation (...) och ökade konkurrens*. Nu måste medieplattformar känna till sina läsares intressen för att kunna rikta sig till en viss grupp, eller möjligen intressera flera. Därför har studier i identitets- och meningsskapande processer ökat (SoU, 2006:24, s. 18). Dock kunde Ylva Brunnes avhandling 2004 konstatera att det likväl saknas studier vars syfte inte är normativ publikanpassning, men ett intresse för vad publiken utanför normer uppfattar i media. (Ibid, 2006:24, s. 18).

2.3. Produktionen av den Andre

I avhandlingen ”Den Andre i lärarutbildningen” undersöker pedagogen Zahra Bayati hur rasism fortplantas i svensk lärarutbildning. Hos film- och litteraturvetaren Trinh-t Min-ha, finner Bayati att den tystnad som vanligtvis betraktas som motsatsen till tal, även kan vara en aktiv önskan att inte säga något, eller att ”o-säga” (Bayati 2014, s. 177). Bayati konstaterar därför att tystnad kan påtvingas, men att den i övrigt är en aktiv handling – vilket även inbegriper politiska och mediala uttalanden, eller bristen på dessa. Med hänvisning till feministen och litteraturvetaren Ghayatri Spivaks formulering av den koloniala föreställningen att den vite mannen befriar den bruna kvinnan från den bruna mannens våld (Nelson, C. & Grossberg, L., 1988, s. 279, Bayati 2014, s. 180-1) konstaterar Bayati även att den icke-vite mannen medieras som en våldsam varelse; samma som koloniserare spred under föregående sekel (Bayati 2014, s181).

Även domstolsfall, skriver Torun Elsrud, sociolog och lektor i journalistik, som i studien ”Othoring the Other” (2014) visar hur innehållsmässiga eller grammatiska glidningar påverkar vilket samtal som förs i domstolen. (Cheng 2014, s. 33-34, 42). Orsaken finner hon bland annat i tolken, som redigerar översättningen (Ibid 2014:34-5) och översätter den som tolkas i tredje person. Därtill utelämnas information, såsom att den som intervjuas är sjuk och trött och därför har svårt att tala. (Ibid 2014, s. 51). På så sätt går tolken från att vara en objektiv förmedlare till en subjektiv berättare, och den intervjuade framstår som mindre förtroendeingivande och mer distanserad. Att en översättning bör vara exakt menar Elsrud inte syftar till enlighet med källan, men för att tolken inte ska bli en enskild part i samtalet och brista i sin förutsatta neutrala position (Cheng, L., 2014, s. 45). Den antagonism som skapas genom tredjepersonsperspektivet, menar hon kan leda till en fientlighet mellan parterna i intervjun/förhöret (Ibid, 2014:51) och motbevisar därmed bilden av rättssalen som en neutral plattform. Istället visar studien hur

asylintervjun är influerad av ideologi, kulturella normer, ritualiserade beteenden och språkliga hegemonier enligt vilka den som talar måste anpassa sig. Den intervjuade som lyckas väl med denna framstår som mer förtroendeingivande och ärlig, vilket i sin tur påverkar domens utfall (Ibid 2014, s. 54-5), skriver Elsrud, som konstaterar att språkkunskap och etnografisk kunskap är viktig för att synliggöra samspelet mellan diskurs och kontext (Ibid 2014, s. 39, 59).

Också i Robert F. Barskys ”Constructing a Productive Other: Discourse Theory and the Convention Refugee Hearing” (1994) framgår hur diskurs, sanning och språk konstrueras i institutionella sammanhang, och på vilka vis asylintervjun kan inskränka motiven för ett uppehållstillstånd, då dessa är tydligt kategoriserade. Det påverkar klientens förmåga att representera sig själv under en muntlig intervju, då denna bedöms utifrån hur denna kan beskriva specifika händelser som motiverar till exempel förföljelse, någonting som i sin tur begränsar en representation (Barsky 1994, s4) Detta kallar Barsky för ”the productive Other” – konstruktionen av den Andre som förmedlar den produkt; ett självträffande, som den rättssäkra prövning vid asylintervjun kräver. Den representation som det innebär har lite eller ingen koppling till levd erfarenhet, och utsagan kan placeras i mallar för vad en asylsökande förväntas berätta (Ibid 1994, s. 6). Liket Torun Elsrud menar Barsky att denna produktion grundar sig i den sociala situation som en intervju eller ett förhör innebär, samt i konsekvenserna av en tolk som förmedlare mellan utsaga och åhörare – ett system som gynnar den som är van vid en västlig institutionaliserad byråkrati (Ibid 1994, s. 6).

I ”Down here and up here. Orientalism and othering in Feature Stories” (2011) skriver medieforskaren Elisabeth Eide om norska utrikesreportage och hur dess gestaltning av läsare och den som omskrivs på många vis går att relatera till teoretiker såsom Gayatri Spivak eller Edward Said. Den sistnämnde myntade begreppet orientalism; att härleda och således förfrämliga handlingar eller karaktärsdrag till den del av världen som definieras som ”orienten”. Eftersom Eide finner motsvarande betraktelser i samtida norska utrikesreportage undersöker hon hur integritet och identitet kan respekteras i stället för att producera främlingar. Eide presenterar bland annat ”vi- och dempyramiden”, som genom att anspela på den inverterade pyramiden enligt vilken en nyhetstext berättas, visar en rättvänd pyramid där ett versalt ”vi” hittas överst, och där respektive sida gestaltar utvecklingen av förtryck eller ömkan som detta ”vi” ger uttryck för. Längst ner, i mitten, finns de versala Andra (Eide 2011, s. 282). Detta perspektiv härleder Eide i sin tur till de ideal som den norska journalistens ”semiprofession” (Ibid 2011, s. 48) innebär. Med dessa ideal följer den diskursiva praktiken inom ramen för journalistens och de journalistiska institutionernas förhållande till samhället. I sin textproduktion menar Eide att den journalistiska identiteten (*re*)*produceras*, varför förhållandet mellan professionella och sociala rum är centrala. Likaledes menar hon att institutionerna har ett inflytande i stöandet av den journalistiska identiteten (Ibid 2011, s. 50-51). I sin studie ställer sig Eide frågor såsom vem som ser, vem som talar och vem som agerar, samt vilka relationer till subjekt och objekt som respektive innefattar (Ibid, 2011:52-3).

2.4. Den (o)synlige reportern

I avhandlingen ”Det litterära med reportaget” (2013) undersöker litteraturvetaren Anna Jungstrand reporterns litterära strategier i journalistiska syften. Ett är det första personspektiv som hon kallar för *ärlighetens retorik*. Då resonerar textens ”jag” på metanivå i texten, så att ingen annan inkluderas i denna diskussion (Aare, 2014, s. 24). Jungstrand understryker även representationens dilemma, enligt vilken en ”röst” ges åt textens personer. Dock menar hon att det endast är genom ett *synligt reporterssubjekt* som *texten kan säga någonting alls*. Genom att både kommentera textens subjekts situation och sin egen, menar Jungstrand att texten framstår som medveten och ärlig (Jungstrand 2011, s. 221). Författandet i tredjeperson menar Jungstrand är ett effektivt sätt för att signalera allvetande, något som i sin tur

möjliggör ett intimt återgivande av intervjupersoner. I Truman Capotes ”Cold Blod” från 1969 finner hon den opartiskhet som ett osynligt reporterssubjekt innebär, då läsaren lämnas att fokusera på citat och möten med de citerade, men utan den metaberbättelse som synliggör citatens tillblivelse: en *närvarande* reporter (Jungstrand 2011, s. 198). Inlevelsen, det vill säga uppfattningen om att det är en person som talar i texten, menar Cecilia Aare inte bara beror på detaljer, men även vad läsaren alls får reda på om karaktären. *Detta kan tyckas självklart, men i ett reportage, som oftast är en ganska kort text, finns inte plats för mycket information om alla karaktärer* (Aare, 2014, s. 94).

2.5. Genom läsarens ögon

I studien ”Racism and the Press” (1991) undersöker lingvisten Teun A van Dijk vad läsaren själv skapar för berättelse under sin läsning, i stället för de eventuella stereotyper som medieras. I gruppstillhörigheter och kommunikativa vanor söker han eventuella förutfattade meningar om till exempel etniskt ursprung, för att sedan relatera till vad för resurser som media har lagt på en viss mediehandling och vad publiken sedan minns av minns av detta. Van Dijks slutsats är att ett generaliserande berättande samspelar med läsarens generaliserande betraktelse, vilket i sin tur leder till en fortplantad rasism (van Dijk, 1991, s. 230, 234, 236). Att läsaren är aktiv i konstruktion av ”den begreppsliga invandraren” visas då hen främst minns de gestaltningar som stämmer överens med egna, tidigare uppfattningar. Den läsare som själv inte har egen erfarenhet av till exempel invandring menar van Dijk däremot att journalistiken har ett stort inflytande över (Ibid 1991s, s. 227-9).

Enligt van Dijk beror en medialisering dock mycket på läsarens eget minne, varför han förespråkar en interdisciplinär studie över läsarnas sociala kognition och sociopolitiska kontext, där en eventuell generalisering närs av mediala stereotyper i fråga om till exempel invandring (van Dijk 1991, s. 252-5). Med utgångspunkt i att det är reporterns blick som läsaren lånar (Aare 2014, s. 61) undersöker Cecilia Aare hur läsarens empati påverkas. Enligt John C. Hartsocks har reportagegenren i både Sverige och i USA uppstått som en motbild till nyhetsgenrens objektivitetsideal, där dagens svenska reportrar tar ställning genom ämnesval, vinkel och dolda tekniker (Ibid, 2014:107). Detta kan dock innebära att subjektiva strategier används för att skapa inlevelse i dem som ett reportage handlar om (Ibid 2014, s. 26-28, 110).

Namngivna källor ökar trovärdigheten hos journalisten, samt möjliggör att den som läser identifierar sig i berättelsens subjekt. Det skriver journaliststudenterna Moa Blomgren, Maria Nordlander och Elsa Sjögren i kandidatuppsatsen ”Journalistik på liv och död – En kvalitativ studie om journalisters syn på medias roll i asylprocesser” (2014). De noterar dock att både svensk lag och de yrkesetiska reglerna utfärdade av det Svenska Sournalistförbundet (SJF, 2014) understryker vikten av att väga källskydd mot allmänintresse, en problematik som får ytterligare en dimension då en asylsökande *själv vill gå ut med namn och bild*, trots de risker som det kan innebära (Blomgren, Nordlander, Sjögren 2014, s. 4). Deras intervjustudie av svenska journalisters inställning till att på detta vis inkluderas i en asylprocess visade på journalisternas medvetenhet – både om sin roll och om rollens problematiker (Ibid 2014, s. 33).

2.6. Spekulation och minne

I examensuppsatsen *Tillförlitlighetsbedömningar av muntliga utsagor i asylmål – en subjektiv eller objektiv verksamhet?* (2015) skriver juristen Nathalie Sylvander att svensk asylrätt är utformad enligt principen om fri bevisprövning, vilket innebär objektivitet och saklighet utan subjektiva värderingar. I asylprövningen ska den sökandes personliga erfarenheter och ”kontextuella omständigheter” bedömas sammantaget genom såväl muntlig som handlings- och faktabaserad utredning (Sylvander 2015, s. 90-94). Därutöver ska den sökande få möjlighet att

bemöta en beslutsfattarens eventuella åsikt om tillförlitlighetsbrist (Sylvander 2015, s. 4, 84-85). Här finner Sylvander brist på objektiva fakta i den juridiska argumentationen, såsom att den landinformation som hänvisas till inte är kopplad till personliga omständigheter. På samma vis menar hon att det sällan framgår om den sökande har fått möjlighet att bemöta kritik om tillförlitlighetsbrist. Istället, skriver hon, *ges intrycket av att besluten bygger på spekulationer och antaganden om förhållanden i den sökandes medborgarskapsland/hemland och om vad som utgör ett rimligt agerande i de av de sökande beskrivna situationerna.* (Sylvander 2015, s. 4, 93)

Minnenas korrekthet (...) skiljde [inte] sig åt beroende på vilket typ av material man hade tagit del av (Willén 2015:9). I avhandlingen "Recollection of repeated events – difficulties and possibilities" undersöker psykologen Rebecca Willén på vilka vis det går att underlätta för den som i domstol måste berätta om vad den har varit med om, att minnas ett flera gånger förekommit trauma. Faktorer som hon finner är intervjustil, ålder, antalet upplevda händelser och hur mycket personen har reflekterat över eller talat med andra om dessa minnen. Inte utan att understryka att det kvarstår mycket forskning i ämnet, konstaterar Willén att en intervju influerad av andra personers liknande erfarenhet kan ha en stor inverkan på vad intervjupersonen minns. (Ibid 2015, s. 8-10).

2.7. Sammanfattning av tidigare forskning och vetenskaplig problematisering

Ylva Brune skriver att den som anses representera den begreppslige invandraren får lite eller ingen möjlighet att själv uttrycka sina åsikter och erfarenheter (Brune 2014:334). Konsekvenserna av denna representationsbrist blir en "mental segregation" gentemot textens "vi", vilket i sin tur har resulterat i ett problemformuleringsprivilegium (Brune, 2004, s. 336-7). Detta privilegium delas av läsare, media och institutioner, vars "common sense" (Brune 2004:357) neutraliserar vad som skulle kunna ses som särskilda åsiktsgrupperingar på en plats. I stället betraktas förhållningssättet som en nödvändig metod och kompetens inom gruppen eller institutionen där den förekommer (Fairclough, 1996 [1989], s. 93), vilket i sin tur placerar frågan bortom ideologisk tillhörighet. Enligt lingvisten Norman Fairclough resulterar en sådan neutralisering i interaktionsrutiner (Fairclough, 1996 [1989], s. 98) inom ramen för en rationalisering och ritualisering av denna, vilket i sin tur legitimerar diskursen och gör den osynlig. (Fairclough, 1996 [1989]s. 92). Inom journalistik är det journalistiska objektivitetsidealet ett sådant exempel (Franklin, B. et al., 2011, s. 408).

I tidigare forskning problematiseras såväl bilden (Brune 2004, Eide 2011), som betraktelsen (Aare 2014, Eide 2011) *av*, och samtalet *med* (Blomgren, Nordlander, Sjögren, 2014, Eide 2011) *vad* Ylva Brune kallar för den begreppslige invandraren. Brunns begrepp kommer att användas även i denna studie. Vad som saknas i tidigare forskning är dock en studie av de personliga utsagor som framträder i det narrativ som minoritetsgrupper och grupper som befinner sig långt utanför makteliten enligt kommunikationsforskaren James Halloran måste befinna sig i för att över huvud taget uppmärksammas av nyhetsmedierna (Brune 2004, s. 215-6). Hittills har denna röst berörts endast indirekt, där analyser av hur den asylsökande gestaltas och representeras upprätthåller en betraktelse *av*, i stället för ett samtal *med* denna person. Elisabeth Eides forskning är den som rör sig närmast ett samtal, men den behandlar norsk featurejournalistik med fokus på utrikesreportage. Hon betraktar liksom lingvisten Norman Fairclough texten som en diskursiv och social praktik (Eide, 2011, s. 39), något som även denna studie tar fasta på. Med fokus på den asylsökande i massmedial lokalbevakning överblickar studien hur den asylsökandes egna berättelser medieras till en publik. Detta relateras sedan till hur en praktik av den journalistiska praktiken kan komma att ritualiseras och om detta påverkar huruvida intervjupersonens subjektivitet kommer till uttryck eller begränsas. En viktig del av studiens kontextualisering går ut på att undersöka signifikanta tendenser i reproduktionen av intervjuarens eventuella objektivitet och institutionsberoende. Därmed synliggörs interdiskursiva

och interinstitutionella relationer som i studien härleds till om intervjupersonen får en röst. Enligt queerteoretikern Judith Butler och Norman Fairclough både skapas och reproduceras sociala roller och subjektpositioner som en del av samhället genom att de praktiseras (Fairclough 1996 [1989], s. 38, Butler 1990, s. 2). Med stöd i poststrukturalistiska, postkoloniala och vithetskritiska teorier kommer studien därför att undersöka hur de asylsökandes subjektpositioner, i enlighet med performanceteorier, görs (Butler 1990, s. 2) och vad för utsaga som det möjliggör.

3. Teori

I detta avsnitt redogörs för den tvärdisciplinära teoribakgrund som möjliggör denna studie. De centrala perspektiven rör sig inom ramen för forskning om journalistik och samhällsvetenskap, sociologi, lingvistik, litteraturvetenskap och performance studies. Alla discipliner möts i ett socialkonstruktivistiskt och poststrukturalistiskt fält. Teoribakgrunden rör sig mellan 1960- och 2010-tal.

3.1. Mediehändelse

Enligt situationisten Guy Debord är samhället ett spektakel där världen ”representerar sig själv” (Debord 2002 [1967], s. 10, paragraf 29, 31). Enligt medieforskaren John Fiske kan en mediehändelse skapa inlevelse i abstrakta företeelser eller uppfattningar, vilka lever vidare långt längre än händelsen i sig, eller bevakningen av denna (Brune 2004, s. 288). Hos sociologen Pierre Bourdieus begrepp ”Rites de passage” finner Nick Couldry passagerna in och ut i de mediala ritualerna. Bourdieu syftar här inte till en persons in- eller utgång, men de ”rituella gränser” som då passeras. Detta steg tas bara då gränserna neutraliseras eller osynliggörs, det vill säga; när vi träder in i det rituella utförandet utan att tänka på det själva (Couldry 2003, s. 27-28). Det är dock förhållandet till de omkringvarande, mediala värderingarna som gör steget till en medial ritual och det är med andra ord rummet utanför det rituella utrymmet som definierar dess insida (Couldry, 2003 s. 29). I sitt försök att skilja på det mediala eventet och den mediala ritualen, skriver Couldry att de mediala ritualerna är formgivning av värden; allierade handlingar organiserade runt mediala nyckelkategorier och gränser, där uttrycket för dessa avgränsar, eller föreslår mötet med bredare media relaterade värden (Couldry 2003, s. 59). Mediala event förklarar han däremot som storskaliga och medialt fokuserade sociala processer – vilkas sammanfattade organisering är just de värden, eller i alla fall de förutsatta värden, som bekräftar de sociala möten där media processas, det vill säga i den mediala ritualen (Couldry 2003, s. 60).

3.2 Performance studies, ritualer

Man föds inte till kvinna; man blir det. Fem år efter filosofen och författaren Simone de Beauvoirs kvinnorrättsliga förespråkande i ”Det andra könet” (1949) höll kognitionsvetaren och filosofen J L Austin föreläsningen ”How to do things with words” på Harvard university. Där talade han om ”performative utterances”, det vill säga ord som i stället för att konstatera något *konstituerar* detta. I Gender Trouble (1990) lät queerteoretikern Judith Butler sina föregångare möta dekonstruktivisten Jaques Derridas filosofiska betraktelse av att både kropp och språk är under ständig förändring. Resultatet blev performativiteten; en förnyelsebar handling utan tydlig början eller slut. Denna handling menar Butler inte är beroende av den person som ursprungligen påbörjade den, eller den plats där detta ägde rum. Därför både lämnar och motsäger den sin ursprungliga kontext, som den samtidigt har aktiverats av.

Judith Butler definierar strukturer som något som upprätthålls av utföraren främst på grund av att denna inte är medveten om detta repetitiva upprätthållande. Detsamma säger antropologen Roy Rapaport om ritualen, vilken han definierar som en eller flera till viss mån omedvetna

handlingar eller uttryck. (Couldry 2003, s. 24). I sin definition av mediala ritualer lutar sig Couldry mot Rapaport, som menar att en medieritual inte är vilken medial handling som helst, men en som uttrycker sig om sociala relationer. (Couldry 2003, s. 24-25). Här återkopplar Couldry till det raster eller rutnät som han menar att ritualen alltid utförs i förhållande till. På så vis menar han att en relativt enkel medial ritual representerar ett större värde än vad som syns. Han kallar det för ett "underliggande värde" (Couldry 2003, s. 26-27).

Ritualen förekommer även inom det interdisciplinära fältet performance studies, vars företrädare Richard Schechner (Schechner 2006 [2002], s. 71) skriver att ritualen äger rum i en viss tid och på en viss "helig" plats, varför detta utrymme kräver en inträdesritual, som deltagare måste anpassa sig till, då det i det rituella utrymmet förväntas ett visst beteende. Denna transport kallar han för liminala ritualer, transporter (Ibid, 2006 [2002]:72) som förändrar sammanhanget. Enligt litteraturforskaren Jo Bogaerts är det görandet av – *the performing of* – den journalistiska praktiken vad som skapar dess yrkesetik och dess värde (Bogaerts, 2011:405,8), vilket med Pierre Bourdieus ord innebär att subjekteten inte vet vad de gör, varför deras handlingar spelar större roll än vad de tror (Fairclough 1996 [1989], s. 41). Det går i sin tur att koppla till vad Torun Elsrud skriver med hänvisning till sociologen Randall Collins; att en rituell interaktion som varken tillför deltagarna erfarenhet eller möjlighet att uttrycka känslor är emotionellt dränerande. Denna dränering menar Elsrud är tecken på att personen har förlorat kontrollen över sin egen representation (Elsrud 2014, s. 12).

3.3. Postkolonial teori

Enligt kulturvetaren Sara Ahmed är definitionen av den Andre en *visuell ekonomi* (Ahmed 2000, s. 21) enligt vilken människan orienterar sig i sig själv och i världen. Liksom Judith Butler menar hon att subjektet "blir till" genom att definiera den Andre, på samma vis som den Andre blir de definitioner som den tilldelas. För Butler underlättas denna modell av sociala ritualer som – med exkludering som medel – avgör de språkliga förhållandena för det överlevande subjektet, det som inte förblir den Andre (Butler 1993, s. 5).

Idéhistorikern Michael Azar menar att gränsen mellan "oss" och "de andra" är en osynlig gräns:

Vi står inför en gräns som gör anspråk på legitimitet genom att hänvisa till en skillnad som aldrig ges ett entydigt namn. En gräns som värnar en insida vars innehåll aldrig klart formuleras. (Azar 2001, s. 72, Brune 2004, s. 336).

Med hänvisning till Azars ord skriver Ylva Brune att den Andre förblir en Annan eftersom *det inte går att lära känna en annan människa om frågorna som ställs till henne styrs av idén att hon ska representera något annat än sig själv* (Brune 2004, s. 336). Enligt sociologen är George Simmel, i sin tur, är främlingen en "potentiell vandrare", en individ som kommit utifrån men som väljer att stanna kvar, "den som kommer i dag och stannar i morgon". På så vis är denne både diffus och mycket tydligt framträdande, nära och avlägsen och definieras i stort sett efter motsatsen till vad som är här och nu. Därför kan främlingen ses som förhållandet mellan människor. För Simmel beskrivs inte en främling utifrån individuella erfarenheter, men snarare enligt vad som är gemensamt för många. På så vis betraktas främlingen oftast i pluralis, som en grupp (Camauër & Nohrstedt. et al. 2006, s. 126). För Cecilia Aare utgörs nyhetsjournalistiken av en endimensionell betraktelseform, då *de som inte hör till samma grupp som majoritetssamhället skildras med extra stor distans.* (Aare 2014, s. 53).

3.4. Språk och tilltal

Med hänvisning till Michael Azars Den koloniala bumerangen (Azar 2006, s. 45) kopplar

Zahra Bayati samman hur Azar beskriver *tvånget att ta till orda på ett språk som inte är ens eget och på en arena som definierats av makter som närs av denna förlamnings bevarande* med som vad som utsätter den Andre för *ett dubbelt hinder, en dubbel talförlamning*. Det är dock inte bara språkkunskap som påverkar rasismens fortplantning, skriver Bayati, som med hänvisning till Hübinette och Tigervall (2008) understryker hur vuxna adopterade utsätts för liknande rasifierade handlingar som ”invandrarungdomar”, trots att svenskan är deras modersmål. (Bayati 2014, s. 185).

Enligt Torun Elsrud placerar det svenska rättssystemets enspråkighet den icke-svenskspråkige i ett främlingskap. Bilden av svenskan som ett bättre fungerande språk än andra menar hon är föga ifrågasatt (Elsrud 2014, s. 57), varför den språkliga normen får översättningen till svenska att betraktas som naturlig – fastän det i grunden är en nationalistisk uppfattning. Med hjälp av tolkens objektiva yrkesperson som förkroppsligar och legitimerar den monolingvistiska ideologin skapas en främling av det subjekt som talar. Tolken spelar därför en avgörande och mycket subjektiv roll för de som ska intervjuas eller förhöras i ett objektivt rättssystem (Elsrud 2014, s. 55-8).

Den som tilltalas blir till ett subjekt, skriver Sarah Ahmed. Den Andre blir till ”du”, det vill säga: en del av ”oss” (Ahmed 2000, s. 23). Det i sin tur innebär att endast den som redan är i en övre stående position kan förvandla en Annan till ett subjekt. På så sätt blir tilltalet ett sätt att förhandla relationen mellan dessa två, än ett uttryck för deras respektive positioner. I ”Excitable speech” (1993) diskuterar Judith Butler sådana *performativa uttalanden* i juridiska sammanhang, och vad som händer mellan den som talar och den som blir talad till. Finns det här utrymme att omvända maktordningen? Butler konstaterar att den som gör ett performativt uttalande som definierar en annan människa i till exempel domstolen inte tvunget besitter, eller är medveten om den makt som den praktiserar. Hon ställer sig även frågan om det är den som talar eller orden i sig, som har begär den förfrämligande våldshandlingen. Går bakgrunden av ett ords innebörd att härleda till ett enskilt subjekts tillfälliga användning av detta (Butler 1993, s. 49)?

3.5. Institutionalisering

I ”Fables of Fact” (1981) skriver språkforskaren John Hellmans att reportern sluter ett *journalistiskt kontrakt* med läsaren om att texten talar sanning. Därefter kan reportern fritt forma texten, förutsatt att den hänvisar till grundade källor. Formen i sig påverkar därmed inte sanningsvärdet, men däremot läsarten, skriver Aare (Aare 2014, s. 34). När en genre institutionaliseras enligt ett fast språk och ett schema etableras särskilda subjekspositioner därefter. (Fairclough 1995, s. 6). En av dessa är experten, som i sin tur producerar objekt – Andra – att tala ”sanningsenligt” om (Maras 2013, s. 13).

Hur skapa trovärdighet för en individs utsagor när denne saknar uppbackning av etablerade auktoriteter (Brune 2004, s. 152)? Med hänvisning till van Dijk skriver Zahra Bayati att en *institutionell rasism* är resultatet av *eliternas diskursiva praktiker* (Bayati 2014, s. 193). Van Dijk menar att dessa hegemoniska strukturer bara kan motverkas med alternativa diskurser som används av både majoritet och minoritet (van Dijk 2005, s. 132). Det kallar Bayati för överskridande praktiker som kan appliceras på såväl media, som på pedagogik eller vardag. Att som vit och privilegierad här inte praktisera alla sina fördelar och i stället möjliggöra att fler röster hörs menar hon är av stor betydelse för att förändra den rådande *ojämlikhetsskapande monokulturaliteten* (Bayati 2014, s. 193-194). Även enligt Ylva Brune grundar sig nyhetsjournalistik i en etnocentrism som innebär att det egna samhällets utmärkta eliter står i centrum för uppmärksamheten och den egna kulturen är måttstock vid beskrivningen och bedömningen av andra (Brune 2000, s. 9)

Den senmoderna nyhetsjournalistikens strävan mot populism, polarisering och känslomässig beröring kräver enkla berättelser med genklang i kulturen, skriver Ylva Brune (Brune 2004, s. 358). Hon menar att det är med nyhetsmarknadens villkor och tekniker (Ibid 2004, s. 334), samt med dess tilltagande beroende av etablerade källor med färdiga problemformuleringsprivilegier (Ibid, 2014:349), såsom statliga institutioner. Dessa producerar en stereotyp bild av invandraren, som börjar leva sitt eget liv i det mediala samtalet (Ibid 2004, s. 334). Brune menar därför att nyhetsrapporteringen är präglad av en stereotyp bild av den asylsökande, något som hon kopplar till återgången till ett ritualiserat, mytologiskt narrativ. När det inte är en enskild person utan någon som representerar en större verksamhet är detta en form av *institutionell diskriminering*. När det gäller institutionell diskriminering inom ramen för journalistik syftar hon till såväl myndighetsdiskursens genomslag, tillika tolkningsföreträde i egenskap av källor till journalisterna, som till journalistikens egen institutionalisering i och med dess professionalisering och marknadsstyrning (Asp et al. 2012, s. 35). Att elitpersoner såsom myndigheter eller forskare möjliggörs ”förklara” invandraren menar Brune grundar sig i journalistikens anspråk på att *förklara och förutsäga invandrares problem och kultur*. Eftersom den förutsägelse som inte tycks spekulativ snarare tenderar åt det vetenskapliga faller det sig naturligt att anamma denna retorik, och att inkludera dessa röster (Brune 2004, s. 334-5).

Även van Dijk understryker att pressen är ett viktigt kommunikationsmedium för ”eliten”, då olika ideologiska samhällsgrupper främst uppdateras om varandras positioner och ställningstaganden genom media, så att det offentliga samtalet även blir institutionellt. Han understryker dock att massmedia här inte är en passiv förmedlare, men en aktiv och engagerad part, genom vilken den ideologiska elit som stämmer överens med medieplattformens egen ideologiska grund representeras mer frekvent (van Dijk 1991, s. 251). På samma vis menar han att ”allmänhetens röster” väljs ut och sammantaget kallar han metoden för ett bruk av *symboliska och ideologiska resurser*. Eftersom rasism främst är en ideologi menar han att denna metod är effektiv i skapandet och legitimeringen av en *etnisk konsensus*. Pressen är enligt honom en viktig läroplattform, men udäremot understryker han att ansvaret för medierade ideologier inte kan tillskrivas en enskild reporter – snarare dess chefredaktör. Slutligen konstaterar van Dijk att det är otillräckligt att räkna upp stereotypa gestaltningar, men att medias generaliseringar måste kopplas till en större diskurs där politisk och ekonomisk elit har en stor inverkan på medieutbudet. Således är det reproduktionen som måste diskuteras; såväl den mediala reproduktionen av institutionernas röster, som läsarnas reproduktioner av de mediala berättelser som stämmer överens med deras egen världsbild (Ibid 1991, s. 252-5).

3.6. Subjektivitet och objektivitet

Objektivitet är enligt medieforskaren Richard Schudson vad som guidar journalisten att separera fakta från personliga åsikter eller känslor och därmed rapportera fakta i en kall snarare än i en känslomässig ton, samt vid de tillfällen då alla inte är överens låta båda ledande sidor komma till tals. Dess historia härleds till medias friställning från statsmakten, men även till dess kommersialisering, i samband med vilken journalistyrket institutionaliserades (Maras 2013, s. 8).

Enligt sociologen Armand Mattelart är objektivitet en ideologi grundad i klasstillhörighet snarare än ett ideal och det som behandlas objektivt sorteras enligt idealets tolkningsnät och därmed dekontextualiseras (Maras 2013, s. 59). Detta tolkningsnät menar sociologen Herbert Gans samspelar med värdebaserad exkludering, enligt vilken urvalet görs (Maras, 2013, s. 60). Detta menar medieforskaren Daniel Hallin lärs ut och praktiseras av journalister, för att sedan betraktas enligt överenskomna ideal, i enlighet med de som Mattelart nämner (Ibid). Enligt denna logik står berättarens synlighet i omvänt förhållande till graden av mimesis, det vill säga gestaltning. Mest osynlig blir berättaren i nyhetsartikeln, då det i den rytmiska fördelningen varken är *berättaren eller historiens karaktärer som för ordet*. (Aare 2014, s. 63). För Nick

Couldry handlar medial ritual om deltagande, och föreställningen om att det är jämlikt. Han menar att det är den mediala ståndpunkten att ”tala för oss alla”, som neutraliserar eller får oss att bortse från det faktum att vi *faktiskt talar för oss själva* (Couldry 2003, s. 29).

Enligt medieforskaren Jenny Wiik springer det journalistiska objektivitetsidealet ur en amerikansk kommersialisering av journalistiken och ur strävan att därför nå en bredare publik (Asp et al. 2012:35). För medieforskaren Peter Berglez kan medians egen objektivitet däremot vara icke-ideologisk, det vill säga att den utövas av tradition och inte av ett konkret val av dess specifika utövare (Berglez 2006, s. 269). Ett exempel på det är idealet att den upplevande reportern ska retuscherats bort (Aare 2014:39), varför läsaren är van vid att inte möta reportern i texten (Ibid 2014, s. 40-41). För van Dijk har läsaren, som kombinerar medierad fakta med tolkningar och utvärderingar, ändå en aktiv roll. (van Dijk 1991, s. 238). Om den polske journalisten Ryszard Kapusinski skriver litteraturvetaren Anna Jungstrand att Kapusinskis subjektiva reportage och dess revolt mot objektivitetsidealet till stor del berodde på försök att undvika den ryska censuren (Jungstrand 2013, s. 172).

Cecilia Aare föreslår att reportaget är, om inte en form av självframställning, så en ögonvittnesskildring där reportern spelar rollen av ställföreträdande upplevare. Hon menar därför att reporteruppdraget är dubbelt i den mån den både ska uppleva åt läsaren och rapportera denna upplevelse objektivt. En synlig reporter som gör både och, inkluderar läsaren i sina åsikter och kan därför vara ideologiskt övertygande (Aare 2014, s. 75). Även Ylva Brune menar att journalistiken kan fördelas mellan synlig opinion och oberoende rapportering. Resultatet av de båda menar hon blir en journalistisk form där reportern *intar en synlig position som uttolkare av verkligheten*. Den sistnämnda innebär att resonera söka allians med läsarna (Brune 2004, s. 174-5, 179).

En oobjektivitet som en *strategisk ritual* innebär att journalisten citerar elitpersoner utan att själv värdera vad de säger. I stället för en innehållslig balans uppnås en jämvikt genom att ställa en framträdande röst mot en annan. Journalistiken ska återberätta myndigheters fakta och tolkningar, samt känslor och reaktioner från människor. Det innebär att människornas subjektiva åsikter inte framstår som trovärdiga – eftersom denna egenskap ligger hos myndigheterna (Brune 2004, s. 186). I *UNHCR:s handbok* läggs större vikt vid ett sinnestillstånd och en subjektivt upplevd känsla, än den objektiva information som finns om den sökandes situation och hemland. Däremot kan en utsaga inte bedömas utan dessa objektiva fakta (UNHCR:s handbok, wrt 37-42, Sylvander 2015, s. 20). Om bevis i utredning skriver Nathalie Sylvander att en bra metod bör maximera förutsättningarna för att bevisningen värderas på ett objektivt och säkert sätt. Vilka metoder som bör användas diskuteras dock ständigt. (Sylvander 2015, s. 28).

3.7. Den journalistiska intervjun

Ordet intervju kommer ursprungligen från franskans ”entre-voir”; att ses öga mot öga. Intervjuformen som en journalistisk praktik sprang enligt medieforskarna Steven Clayman och John Heritage ur 1900-talets professionalisering av journalistiken, då rapporteringens kontinuitet tilltog (Clayman & Heritage 2002, s. 27-29). Metoden kritiserades inledningsvis av dominerande organ – som föredrog en media som endast förmedlades deras opinion – samt av de intervjuade som kände sig uthängda eller utsatta. Därifrån kommer dagens presskonferenser och pressmeddelanden, där en institution eller offentlighet själv avgör vad som ska förmedlas till media, och därmed bemedlas med etiketten ”transparens”. Orsaken till denna strategi är dock ett faktum som kvarstår idag; det som förmedlas är en produkt av journalistens frågor (Clayman & Heritage 2002, s. 25-6). När det gäller återkommande intervjupersoner, såsom politiker eller tjänstemän, menar Clayman och Heritage att intervjun kan ses som en förhandling, där den som trampar snett eller inte bjuder tillräckligt mycket på sina befogenheter (fakta eller berättelse)

kanske inte får en andra chans (Ibid 2002, s. 29).

I *Yttrandefrihet och tryckfrihet* (Olsson 2009, s. 35 - 36, 210) skriver Anders R Olsson att den enskilde alltid ska skyddas mot den eventuella skada som kan komma av att personen förekommer i press. Även Svenska Journalistförbundet¹ menar att journalisten bör ”visa särskild hänsyn mot ovana intervjupersoner”, samt att ”tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges”. En journalistisk intervju förväntas respektera fakta och källor, för att därigenom förmedla en objektiv nyhetsbevakning. Clayman och Heritage understryker dock att objektivitetsidealet bör influera inte bara källkritiken, men även valet av källor (Clayman & Heritage 2002, s. 29). Detta då nyhetsintervjun och de frågor som där ställs främst grundar sig i och riktar sig till en majoritetsbefolkning, vilket resulterar i att de perspektiv som inte hör dit marginaliseras (Brune, 2004, s. 304). Därför profilerar sig nyhetsplattformar som ”samhällets” eller ”elitens” röst, något som i sin tur hör samman med journalistikens professionalisering – utvecklad i samklang med kommersialiseringen av denna (Asp et al. 2012, s. 9). Här måste journalisten inte bara erbjuda journalistik för att vidga en världsbild, men även för att behålla sitt jobb. Men även på mikronivå har det blivit en förutsättning att den journalistiska intervjun innefattar ”alla röster”, om så inte på en och samma gång. Att den journalistiska produkten är korrekt när ”båda sidor” har fått komma till tals, eller i alla fall fått möjlighet att säga sin sak, har blivit en institutionaliserad metod, skriver Clayman och Heritage. På så vis har de olika rollerna i den journalistiska intervjun kommit att definieras tydligare, och på samma vis som en forskare kan inkluderas i egenskap av expert eller rentav ”domare”, kan en persons sociala roll eller erfarenhet inte bara hänvisas till, men dess identitet kan även konstitueras genom intervjuarens val av ämnen och frågor. Den enda roll som egentligen består är journalistens egen, som är den som driver intervjun framåt och avgör när den ska ta slut (Clayman & Heritage 2002, s. 72).

Journalisten har dock aldrig varit nyhetsberättelsens mål, då dess roll är att ”levandegöra” en bild av någon annan. Denna kompetens menar Cecilia Aare är central för den förmedling som inte möjliggör en biografisk berättelse. I reportage kan reportern flytta fokus bort från sin egen upplevelse och skapa en mer objektiv berättelse. (Aare 2014, s. 109). Enligt Stuart Hall (Clayman & Heritage 2002:39) kan nyhetsintervjun delas in tre kategorier: konsensus, tolerans och konflikt. Daniel Hallin menar däremot att intervjun grundar sig i konsensus, legitimerad kontrovers eller politiskt ställningstagande, tillika subjektivitet eller opinion. (Ibid 2002, s. 39).

3.8. Narrativ, berättelse

I sin forskning finner Ylva Brune att journalisten genom att finna två motsatser, kan skapa ett specifikt narrativ; *mediehändelsens typberättelse*. I en av sina undersökta artiklar finner hon en utvecklingssaga, där ”*hjältinnans strävan mot frihet och individualitet möts av våld och repression, men också av erkännande och uppskattning från historiens ”hjälpare” och ”givare”*”. Detta mål noterar Brune är i enlighet med den svenska utopin, och det är även därom som reportern ställer frågor – vinklade på så vis att den intervjuade främst kan svara nej. På så sätt definieras de intervjuade enligt ”vad de saknar” (Brune 2004, s. 261, 266-7). Detta hör till ”den imaginära dimensionen”, vilken Brune menar berättar något helt annat än den diskursiva. Det innebär att även om intervjuarens uttalande motsäger den stereotypa bilden, så betraktas detta som ett undantag som i stället bekräftar den förutfattade mening som textens narrativ är konstruerat efter. Hos Stuart Hall finner Brune begreppet ”gynnad läsart”, en ”preferred reading” (Ibid 2004, s. 271), det vill säga en berättelseform som kan resultera i att de som gestaltas i berättelsen inte framstår som individer, men som objekt (Ibid 2004, s. 273).

¹ <https://www.sjf.se/yrkesfragor/yrkesetik/spelregler-for-press-radio-och-tv/yrkesregler>

Brune menar att den utskrivna intervjun kan tyckas påminna en scen för ett samtal, där deltagarna framstår som representanter i en slags skriven talkshow (Brune 2004, s. 84). Den upplevda autenticiteten får författaren att inte synas, och i stället finns *textens läsanvisning* och *metautsaga* utanför texten, och uppfattas genom publikationskontexten (Ibid 2004, s. 286). På så vis menar Brune att texten döljer sin tillkomsthistoria då den undanhåller läsaren från nyfikenheten om varför just dessa personer uttrycker dessa repliker. I stället möjliggör dessa repliker berättarröstens osynliga rörelse genom att fylla i och legitimera den övergripande beskrivningen. Denna menar hon heller inte äventyras av en stor mängd intervjuade, då deras varierande gestaltning inte avgör helhetsbilden, tillika metahistorien. (Ibid 2004, s. 294, 297)

Cecilia Aare menar att en berättelse påverkas på två sätt: genom att författaren fördelar repliker, samt genom att filtrera berättelsen genom ett ideologiskt filter (Aare 2014, s. 51). En författares metakommentar orsakar en maktförskjutning, i och med att läsaren då skapar en relation till reportern i stället för till ett subjekt i reportaget. Resultatet blir en regisserad maktposition (Ibid, 2014, s. 48). Det är nämligen skillnad mellan ett berättande och ett upplevande jag, eftersom berättelsen görs efter upplevelsen, skriver Aare (2014, s. 35), och understryker att berättaren har en annan överblick i efterhand och *kan ha omvärderat sin reaktion från det upplevande ögonblicket*. Därför måste texten inte återspegla hur den faktiska reportern uppträdde ute på fältet (Ibid 2014, s. 41). Dit hör även att textens tempusbyte gör att tiden tycks stå stilla (Ibid 2014, s. 85). Aare noterar därtill att trots det etablerade idealet om en osynlig reporter inom svensk journalistikundervisning, är det de reportage som bryter mot detta mycket uppskattade (Ibid 2014, s. 68,71). Detta då den synlige reportern både leder till att läsaren identifierar sig med denna, samt andra personer i texten gestaltas i kontrast till reporterssubjektet (Ibid, 2014, s. 76-8). Hit hör även retoriska frågor i början och slutet av en intervju, vilket Brune menar kan locka läsaren till att delta i textens meningsskapande. (Brune 2004, s. 203). Hos Michael Schudson (1987) finner hon argument för att det dramaturgiskt sett är en viktig fråga i nyhetsjournalistik som rutinmässigt strävar mot avgöranden och slutpunkter (Brune 2004, s. 158). Att en tidning slutar bevaka en medial händelse menar hon är en fiktiv sed för att med narrativ lugnt avsluta en historia (Ibid 2004, s. 178).

3.9. Stereotyper i det journalistiska berättandet

Att återbära, som det latinska ordet *reportage* egentligen betyder (Aare 2014, s. 14) innebär också att det redan finns en definierad grupp mottagare. Dessa kallar Ylva Brune för ett ”vi”, mot vilket de människor som berättas om blir de Andra (Brune 2004, s. 350). Enligt Cecilia Aare produceras nyhetsjournalistik efter mallar formade av ekonomiska, kulturella, sociologiska och ideologiska faktorer (Aare, 2014, s. 51). Därigenom har den västerländska nyhetsvärderingen konstruerat en hanterbar mängd kategorier för både människor och händelser, så att dessa snabbt kan användas för att *sätta ihop* och sälja ”ny” nyhet. Resultatet blir stereotyper (Aare 2014, s. 51). I stället för att berätta något oförutsett sällar den sig till läsaren förväntade verklighetsbild. Ändå betraktas den som en tillräcklig källa till samhällsorientering, vilket påverkar läsarens omvärldsbild (van Dijk 1991, s. 230, 234).

Enligt van Dijk går det att se en etnisk diskriminering redan i nyhetstexternas rubriker, där denna grupp associeras med en negativ berättelse med stereotypa ämnen, såsom migration, våld och kriminalitet. Det är således mycket sällan som en migrant omskrivs i andra sammanhang än dessa (van Dijk 1991, s. 245). Samtidigt understryker van Dijk att läsaren påverkas lika mycket av sin omgivning, som av massmedia (Ibid 1991, s. 242), något som sammantaget styrs av ett ideologiskt ramverk. För att inte fortsätta gynna denna ideologiska uppdelning menar han att det krävs nya mediala diskurser och kognitiva strategier för nyhetstexten, som möjliggör en läsning även utanför ideologins selektion. På så vis skulle social representation och ny förståelse; ”social kunskap”, vara möjlig. Som argument för behovet av ökad representation skriver van Dijk att

medialiserad opinion främst absorberas av den läsare som redan representeras i mediaberättelsen. (Ibid, 1991, s. 243-4).

I journalistikens *diskursiva strategi* (Brune 2004, s. 204) noterar Ylva Brune att upprepning är ett viktigt element, eftersom det återblickar på tidigare nyheter skapar ett enhetligt och rituellt förhållningssätt för både journalist och läsare. Det är som att delta i en mäsas "där inget nytt lärs ut". På så vis har upprepningen blivit en ritual. (Brune 2004, s. 290-1). Enligt Brune reproduceras den begreppslige invandraren genom *upprepningen av dennes brister* (Brune 2004, s. 334). Författarmässigt menar Brune att den journalistiska textens citat utöver autencitet tjänar till att *rytmiskt avbryta den journalistiska monologen*. Hon understryker även att dessa journalistiska berättarkonventioner, tillika *typberättelsen*, medför att de citerade uttalanden tycks sammanhängande och logiska. Därtill noterar hon att då journalisten skriver ut citat i ursprunglig ordning, framstår det snarare som att *den intervjuades beskrivna erfarenheter och åsikter är vaga och undanlidande* (Ibid 2004, s. 283). Stereotypisering och nyhetslogik sker därför i symbios, eftersom typberättelsens narrativ både skapar och är beroende av stereotyper. Dessa stereotyper, eller myter, menar Brune inte kan motargumenteras eftersom de framträder underförstått i textens common sense. I berättelsen talar "vi" om de Andra, som själv inte har något inflytande över hur texten återger dem. Deras röster är *utestängda från diskursen*, och endast bilden av dem framhålls (Ibid 2004, s. 300, 302). Här påpekar Brune vad för brister en kvantitativ studie inom området innebär, eftersom det inte är detsamma att synas eller yttra sig i en text som det är att ha inflytande över *textens tolkningsrepertoar* (Ibid 2004, s. 304). Några som ofta har ett sådant inflytande menar Brune däremot är politiker, myndighetsföreträdare och experter, vilka medverkar i konstruktionen av den begreppslige invandraren som får liv genom sin upprepade förekomst i nyhetstexten (Brune 2004, s. 314). Att däremot låta en enskild invandrare uttala sig som expert på den grupp som den förväntas tillhöra menar Brune användes främst för att *ge fakticitet åt framställningen* (Ibid 2004, s. 315), vilket går att härleda till reporterns urval och placering av citaten. På så sätt utövar journalistiken en indirekt främlingsfientlighet i sin konstruktion av textens dikotomi. Det synliggör Brune genom byta ut begreppet "invandrare" mot andra tillhörigheter, såsom en viss nationalitet (Ibid 2004, s. 320). Enligt medieforskaren Michael Schudson går den omgärdade common sense att koppla till det faktum att textens modus ofta skrivs i konjunktiv; en sorts indirekt imperativ som i stället för att uppmana, förutsätter att uppmaningens ämne är allmängiltigt. Detta menar han ger uttryck för journalistens professionella autonomi, som *sträcker sig långt bortom de officiella källornas tideräkning* (Brune 2004, s. 327).

I sin forskning av journalistik över Mellanöstern och Nordafrikaområdet (MENA) finner Ylva Brune (2000) återkommande konfliktladdade teman för när grupper från dessa områden förekommer i nyhetsjournalistik. (Brune 2000, s. 9) Detta menar hon är ett *kulturaliserande synsätt*, som har tilltagit under slutet 1990-talet (Ibid, 2000, s. 37-38). Journalister själva förklarar denna utveckling med en ökad hörsamhet för behov hos allmänheten, och att det här är ett sätt att frånga gamla traditioner då journalistiken låg nära en politisk och kulturell elit (Ibid). Brune kan därmed se en förändring i nyhetsbevakningen, som just springer ur dessa förändrade relevansbedömningar och som samspekar med ambitionen att ge ökat utrymme för invandrarkritik – något som hon tror kan vara bakgrunden till dagens upplevelse av en ökad konfliktladdning politiker och hos allmänheten (Ibid).

Enligt van Dijk finns det tydliga kopplingar mellan den ideologiska dominansen på en medial plattform och det faktum att etniska minoriteter citeras mer sällan – även när det gäller ämnen som en människa med erfarenhet av rasism känner till bättre. (van Dijk 1991, s. 246). Liksom Brune menar även van Dijk att minoriteter såväl som antirasister snarare associeras med våld, brott, konflikt, intollerans och till och med omvänd rasism, samtidigt som brott utfört av vita, eller av mediernas "vi", sällan uppmärksammas på samma vis, om än alls. Frågan

diskuterades senast i samband med vårens uppmärksammade flygkrasch i södra Frankrike. I Svenska Dagbladet (Pallas, 2015, 30 mars) bad filmvetaren Hynek Pallas läsaren att föreställa sig andrepiloten som en sjukskriven muslim: *Hade vi kunnat tillskriva honom samma individualitet, depression eller hjärtesorg?* Nej, det hade vi inte, skriver han och konstaterar att av samma anledning som filmmediet har låtit etniciteter gestalta skillnaden mellan ont och gott, sker detsamma i media och samhällsdebatt, där den vite mannen är en norm.

I Feministiskt perspektiv (Manga, 2015, 21 april) skriver genusvetaren och författaren Edda Manga om hur de återkommande drunkningarna i samband med förlista flyktingbåtar beskrivs i media: *Endast tystnaden känns möjlig inför något så ohyggligt. Men jag hör på nyheterna att det har fått ett namn, det kallas "katastrof". Som en jordbävning, som en tsunami. Utan agent. Ödet. Men det är inte ödet, det är ingen subjektlös katastrof. Det är resultatet av politiska beslut.* Teun van Dijk sammanfattar det hela med att sociala och etniska ideologier och praktiker skapar en etnisk konsensus (van Dijk 1991, s. 248), vilket leder till att människor intervjuas av företrädare för olika grupper, något som blir extra tydligt i nyhetsjournalistik (Aare 2014, s. 51).

4. Syfte

Här redogörs för studiens syfte och frågeställning.

4. 1. Frågeställning

Tidigare forskning i kapitel 2 har konstaterat att den asylsökande mediernas stereotyp. Det har även understrukits att ett journalistiskt institutionsberoende sammanflätat myndigheters tolkningar med deras och journalisternas objektivitetsideal. Därigenom möjliggörs en förståelse av hur bilden av "den begreppslige invandraren" (re-) produceras. Samtidigt har det inte nämnvärt undersökts vad av dennes personliga som når en mediapublik. Med det sagt är den begreppslige invandraren av samma anledningar ett svårigen definierat begrepp, varför denna studie väljer att fokusera på den asylsökande. Med fokus på hur en person som befinner sig i detta juridiska tillstånd i samband med en journalistisk intervju kartlägger studien dennes egna berättelser så som de medieras till en publik. Genom att precisera metodologiska tendenser, tillika diskursiva drag i den journalistiska intervjun och berättelsen söker studien skapa en överblick av hur en ritualiserad praktik av journalistikens objektivitetsideal påverkar att intervjupersonens subjektivitet kommer till uttryck eller begränsas. Frågeställningen begränsas till en specifik mediehändelse, vilket enligt medieforskaren Nick Couldry är platsen för en medial ritualisering; såsom en återkommande objektiv praktik.

Undersökningen baseras på följande frågor:

Fråga 1. Framställs ett tydligt subjekt i berättelsen och möjliggörs detta subjekt en personlig utsaga? När? Hur?

Fråga 2. Vilka objektivitetsideal går att påvisa och hur kommer de till uttryck? Går dessa att koppla till en institutionalisering samt till en institutionell diskurs, och i så fall: hur?

Fråga 3. Hur påverkar den journalistiska praktikens eventuellt ritualiserad och institutionsberoende objektivitetsideal att intervjupersonens subjektivitet kommer till uttryck?

5. Metod

Enligt Peter Berglez, som i sin tur är influerad av Teun A. Van Dijk, ingår produktionen

och konsumtionen av nyhetsdiskurs i mer övergripande språk- och samhällsstrukturer (Ekström & Larsson 2010, s. 273). I produktionen av nyhetsdiskurs, i sin tur, ingår den person som citeras i nyhetstexten. Enligt den kritiska diskursanalysen är denna person inte statisk, men en *subjektsposition* som beror på situation och kontext, och utifrån vilken handlingar möjliggörs eller begränsas (Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. 2000, s. 371). Den personliga utsagan är en sådan, varför denna studie använder sig av den kritiska diskursanalysen för att utröna hur den asylsökandes subjektsposition konstitueras i en journalistisk intervju – något som i sin tur avgör vad av dess uttryck som medieras. Subjektspositionen är enligt denna forskningsmetod lika beroende av andra subjektspositioner i sammanhanget, som av omgärdande diskurser i ett större, sociokulturellt perspektiv. Därför möjliggör den kritiska diskursanalysens tematiska, lingvistiska och kontextuella analys av utvalt material en större vetenskaplig relevans för studien. I jämförelse med kvantitativa analyser, där underliggande samhällsliga tendenser som tas för givet inte alltid ingår, synliggörs dessa i diskursanalysen. Uppgiften för mig som forskare blir därför att *på ett övertygande sätt visa att det finns dolda strukturer som styr människors agerande* (Esaiasson et al. 2012, s. 212-3).

5.1. Kritisk diskursanalys

Att jag tolkar eller förstår en text innebär att jag ingår i en större språk- och samhällsgemenskap – den sociokulturella aspekt som diskursen i sin tur beror på. Det skriver Berglez, som menar att produktion och konsumtion av nyhetsdiskurs beror på hur vi förstår och minns det som vi läser, för vilket det krävs ett *kognitivt schema* som läsaren redan är införstådd i (Ekström & Larsson 2010, s. 273). Det är denna sociokognition som den kritiska diskursanalysen lyfter fram. Den påvisar omedvetna, sociokulturella traditioner genom att fråga sig varför texten är som det är – en fråga som lingvisten Norman Fairclough har låtit bli tre: *hur* texten är, *varför* den är så och *hur* den *annars* hade kunnat vara (Ekström & Larsson 2010, s. 274). Därigenom synliggörs dolda meningar, opinioner och värderingar i den mediala diskursen som, då de ofta är inbakade i en sociokulturellt etablerad diskurs, annars tas för givna och förväxlas med neutral information eller objektiv fakta. (Ibid). På samma vis går det att undersöka textens tematiskt och schematisk interna hierarkier – på makronivå, samt på mikronivå i form av en lingvistisk analys. Denna fördelning tog Teun A van Dijk fram särskilt för nyhetstexter (ibid 2010, s. 275), vilket Peter Berglez tar fasta på när han föreslår en form för den kritiska diskursanalysen utifrån fem nivåer, där analysen går från att betrakta en grundläggande bild av materialet, till att fördjupa sig i dess teman, scheman och lingvistik, för att slutligen betrakta den i ett större sociokulturellt perspektiv (ibid). Då denna studie rör sig inom ramen för forskning om journalistik är det relevant att använda en metod som är anpassad för det. Därför är Berglez en förebild. Ett till de aktuella forskningsfrågorna anpassat analyschema redogörs för nedan.

Nivå 1

Här framgår rapporteringens huvudsakliga innehåll, samt kompletterande material, såsom bilder eller faktarutor. Vad syns och hur relaterar det med det som presenteras som en nyhet? Enligt den aktuella studiens analyschema kartläggs även vilka subjekt och pronomina som förekommer.

Nivå 2

Här framgår nyhetstextens tematiska struktur i makroperspektiv. Det innebär vilka teman som förekommer i nyhetstexten, samt deras förhållanden och eventuella hierarkiska karaktärer sinsemellan. Det gäller rubriksättning och utformning av ingresser, som på många vis organiserar textens möjliga händelser eller teman. Möjligtvis går det här att påvisa en återkommande hierarki i en serie eller viss typ av texter som delar på en mer övergripande tematisk struktur. Enligt den aktuella studiens analyschema undersöks nyhetsberättelsens narrativa struktur, samt hur rubriksättningar, citeringar och bildsättning och faktarutor relaterar

till detta. En relevant fråga är då är vilka bildtexter som innehåller namn, samt vad för fakta som presenteras separat i tidslinjer eller faktarutor.

Nivå 3

Här framgår nyhetstextens schematiska struktur i makroperspektiv. Dit hör nyhetsdiskursens sociokognitiva berättarkonventioner och såväl rubriksättning som aktörsroller. Vem får möjlighet att uttrycka sin åsikt, och hur? Viktigt här är dock, menar Berglez, att inte blanda samman aktörers och journalistens egen röst, fastän den lätt kan flyta samman med övriga röster. Det är nämligen genom diskrepansen mellan dessa båda strukturer (journalistens och aktörerna i textens sociokulturella berättarkonventioner) som det framgår att den rapporterade ”verkligheten” på många vis är en produkt av nyhetsdiskursen (Ekström & Larsson 2010, s. 275). Enligt den aktuella studiens analyschema undersöks bland annat vilka som kommer till tals i förstaperson och om dessa subjekt om sig själva eller om andra, samt om det framgår det om alla som omnämns i berättelsen även förekommer i intervjusituationen?

Nivå 4

Här framgår tematiska och schematiska strukturer, det vill säga textens ovan nämnda *vad* och *hur*, vilkas orsaker möts inom ramen för en koherens på det mikrostrukturella (språkliga) planet. Där diskuteras enhetligheten mellan textens helhet och mindre partier diskuteras. Med lokal koherens förekommer en samstämmighet mellan de mindre partierna; såsom argumenteringar, påståenden och argumenteringar; som i sin tur skapar en global koherens. I analyschemat ställs frågor såsom hur de teman som förekommer relaterar till varandra och till respektive subjekt och objekt i dessa. Därmed ställs även frågan om vad går att läsa mellan raderna, och om detta är likt eller olik det utskrivna eller textens tema eller teman. Slutligen diskuteras även textens ordval på det lingvistiska planet, något som till skillnad från det semantiska isbergets luckor är ytterst framträdande, om än inte alltid uppmärksammat. Här betraktas på vilka vis skeenden eller individer framställs, vilket i sin tur pekar på diskursens underliggande ideologi eller sociokulturella kontext. Här innefattas även stilen, som beror på *medvetna semantiska urval*. Inom ramen för den kritiska diskursanalysen betraktas även ordval som kan rymma sociokulturella och ideologiska element. Här är det även relevant att understryka semantikens kontextbundenhet, det vill säga att den läses olika beroende på sammanhang.

Här fokuserar frågorna i analyschemat på om det går att avläsa ett tolkningsföreträde eller elitpersonifiering hos någon av de inkluderade parterna? (Dit både de som intervjuas eller på andra vis förekommer i texten, samt intervjuaren och dess institution, samt läsaren själv, hör.) Går det att avläsa direkta eller indirekta kommentarer till intervjuens orsak eller utförande, och är dessa i så fall restriktiva eller öppnande. I och med underfrågan om vem som utfärdar dessa följer i sin tur frågan om det går att avläsa någon påverkan hos de medverkande parterna också relevant, samt om detta går att läsa direkt, eller mellan raderna och om vad detta har för relation till textens övergripande tema.

Nivå 5

För att inte bara röra sig intradiskursivt, måste även diskursen kontextualiseras sociokulturellt, vilket innebär att intradiskursiva förhållanden och relationer till andra sociala förhållanden undersöks. Här finner studien hjälp i samtida forskning. På denna nivå ställs frågorna både till varje nyhetsartikel för sig, samt till alla analyserade artiklar som en diskurs i sig, och hur dessa relaterar till omvärldens historiska och samtida, sociala och politiska förhållanden. På så vis expanderas begreppet lokal och global koherens till att även röra sig mellan texter och sedan, möjliggöra en samhällelig kontextualisering med anknytning till tidigare och förslag på fortsatt forskning. Därmed ställs frågor i analyschemat såsom hur texterna anknyter till tidigare forskning, samt till journalistiska yrkesetiska riktlinjer. Vilka aktuella metoder relaterar till, alternativt producerar vilka subjekspositioner och vilka

berättelser? Med anledning av studiens specificitet kartläggs även hur de två föregående stegen relaterar till teorier om mediehändelsen och samtida mediala eller politiska diskussioner om migration. Likaledes är det relevant om det framgår vem texten är riktad och hur går det att koppla till aktuella subjekspositioner. Avgör detta textens orsak och verkan? I denna fråga ingår hur teorier om medialisering, institutionalisering och ritualisering kan appliceras på materialet.

Det finns en kritik mot diskursanalysen som säger att den skulle vara idealistisk och relativistisk. Till dess försvar understryks att mening i sig är diskursivt, vilket innebär att det inte går att säga om analysen är korrekt eller ej. Däremot finns det anledning att problematisera de *epistemologiska implikationerna* av redan färgade antaganden (Jørgensen & Phillips, 2000, s. 402). Därför är det lättare att uppnå reliabilitet med en lingvistisk underökning snarare än en intersubjektiv sådan, där resultaten riskerar att kunna förutsägas (Ibid 2000, s. 405). Denna studie grundar sig därför främst i den lingvistiska analysen, för att i en sociokulturell kontextualisering av denna möjliggöra en bredare betraktelse av de specifika artiklarnas förhållande inom sig och sinsemellan, såväl som till resterande media och samhälle.

Language, manifested in text or speech, is always situated in a context and articulated in interaction, in routines and practices. In turn, these routines and practices serve to reproduce institutional logics, not to mention ideological ones, skriver Torun Elsrud. Hon menar här att den kritiska diskursanalysen och den etnografiska observationen är en bra kombination i när det gäller studier av rättsliga intervjuer med den Andre (Elsrud 2014, s. 32). Samma metod använde Robert F. Barsky (1994) tio år tidigare, då han analyserade kanadensiska asylintervjuer. Sett till hur forskning inom både journalistik och juridik har använt sig av den kritiska diskursanalysen, finner denna studie många intradiskursiva relationer. Dessa ligger till grund för den analysens sista steg. Sett till frågan om ritualisering och institutionsberoende är det därför nödvändigt att förhålla sig både inom och mellan diskurser; dåtida och samtida.

5.2. Urval

Studien innefattar 25 artiklar publicerade i Norrbottens-Kuriren (N-K), berörande en hungerstrejk som ägde rum i Boden under våren 2013. Samtliga har tagits fram med sökordet "hungerstrejk", inom ramen för år 2013 och i N-K:s sammantagna publiceringar i Mediedatabasen och i tidningens eget arkiv. Vi de tillfällen då en artikel har förekommit i olika längd på de båda platserna har exemplaret i mediedatabasen prioriterats. Det i enlighet med en traditionell betraktelse av papperstidningen som den primära publikationsplatsen. Med anledning av studiens beroende av tidigare forskning inom ämnet (såväl i mån av begrepp, som i enlighet med teorin om diskursers beroende av varandra), är studien en illustrerande fallstudie för vilken teorin måste praktiseras (Esaïasson et al. 2012, s. 162-3), vilket görs inom ramen för den kritiska diskursanalysen. Här krävs såväl stödande faktorer, som tron på uppföljande studier – vilka båda möjliggör en större generaliserbarhet. Det är dock värt att notera att studien, även om den ämnar möjliggöra utvecklingen av teorier kring ett enskilt fenomen, endast behandlar ett enskilt fall (Ibid 2012, s. 166, 168-9). Det kan därför sägas att studien använder sig av ett kritiskt fall av den gynnsamma sorten (Ibid 2012, s. 162). Sett till journalistikens beroende av varandras bevakningar är det dock möjligt att generalisera studiens resultat till att även gälla annan regional och nationell media. Detta då det är lokaltidningar som har störst kapacitet och som främsta uppdrag att bevaka det lokala, vilket i detta fall innefattar hungerstrejken i Boden.

Att det är just en hungerstrejk som utgör den analyserade nyhetshändelsen beror på att det, om den pågår länge, krävs en längre bevakning som annan media om den begreppslige invandraren sällan innefattar. Likaledes är hungerstrejken som händelse en mycket fredlig och tillbakadragen, men samtidigt aktiv och våldsam handling, vilket möjliggör en fördjupad analys av vad för våld eller mellanmänniska möten som krävs eller möjliggörs i en nyhetshändelse om

den begreppsliga invandraren. För detta redogörs i analyskapitlet. Att strejken av naturliga skäl begränsar subjekspositioner rent fysiskt är ett faktum, men då händelsen äger rum i stadens centrum finns det ändå aspekter av nyhetsvärderingens kriterier om närhet som är intressanta för studien. Sett till urval går studien att betraktas som aktörcentral (Esaiasson et al. 2012, s. 218), vilket är snävt i den mån att endast en hungerstrejk behandlas, och brett i den mån att all Kurirens bevakning därom analyseras.

Att det är skriven nyhetsjournalistik som berörs beror främst tidigare forsknings fokus på detsamma. Då samtida journalistiskt material ofta publiceras multimedialt vore det förstås lika möjligt att betrakta de utskrivna nyhetsinslag som publiceras i TV eller radio, men med anledning av studiens intresse för journalistikens interna (den aktuella medieföretaget) och externa (svensk nyhetsjournalistik i stort) institutionalisering i förhållande till hanteringen av en enskild mediehändelse är det en fördel att betrakta den journalistik som ännu är lokalproducerad. Eftersom läsaren av lokaljournalistiken i Västerbotten inte i lika hög grad som en Göteborgare eller Lundabo har tillgång till annan media som täcker dess hembygd, är det av studiens intresse att här relatera till vad som sker när de som omskrivs i artiklarna också skulle kunna vara läsare av dessa. Här är det även relevant att notera avståndet mellan text och läsare, respektive tolkare, samt att jag som forskare inte har annan anknytning till nyhetshändelsen den mediala relation som upprättas då någonting medieras, vilket i skrivande stund är två år sedan. Oavsett mitt eget förhållande till nyheten påverkar mina erfarenheter analysen, varför jag så tydligt som möjligt intar rollen som en läsare utan lokala relationer, vilket möjliggör den analys som en diskursanalys kräver. Likaledes redogörs för de kriterier enligt vilka materialet har valts ut och på samma vis analysen giltiggörs analysen med en utförlig analys i kapitel 7 (Ibid 2012, s. 222, 225).

Utifrån de ekonomiska aspekter som innefattas i frågan om institutionalisering är det också av intresse att behandla en mindre institution med knappa resurser, än en lokalstation för en större institution, såsom Sveriges Radio eller SVT. Dessa större instanser har även ett mycket mer mallat material än vad en lokaltidning har, vilket för en fullgod analys skulle kräva fler jämförelser från andra platser. Sett till van Dijks teorier om hur relationerna mellan läsargrupper och den mediala diskursen till stor del avgör hur en nyhetshändelse läses och gör avtryck i politik och samhällsdebatt (van Dijk 1991, s. 227-9) är det likaledes relevant att följa upp det lokala samtalen i ett annars mer sällan bevakat område, för att sedan låta det möta en mer riksomfattande och internationell diskurs. På så vis utgör den kritiska diskursanalysens nivellerade steg en mycket relevant kapacitet för en inom- och intra diskursiv analys. De två andra dagstidningar i vars bevakningsområde Boden ingår är Norran och Folkbladet, men vars bevakning av hungerstrejken inte är lika utförlig (Folkbladet) eller obefintlig (Norran). Att det endast är en tidnings bevakning av denna händelse grundar sig i teorier om institutionalisering, enligt vilken en publicistisk plattform måste profilera sig i sitt uppdrag att bevaka händelser i kommunen, där strejken utspelar sig. Ytterligare en anledning till att det är denna hungerstrejk som behandlas, fastän det pågick två parallella strejker i Gävle och Holmsund, är att det var som flest strejkande i Boden, vilket till studiens fördel möjliggör flest röster. Att bara en av mediehändelserna och inte alla behandlas, oavsett tidning, beror som tidigare nämnt på intresset för mediehändelsens förhållande till den lokala journalistiken, och på journalisternas relation till ibland återkommande intervjupersoner. Att analysera alla publicerade artiklar för de tre orterna skulle kräva ytterligare analyser av diskursiva aspekter som denna studie inte har resurser för. Sökordet "hungerstrejk" har använts i enlighet med teorier om det mediala eventet, vilket hungerstrejken är och vad studien därför utgår från. De artiklar som berör Pussy Riot, respektive Guantanamo fängelset har därför valts bort. Sökordet som urvalsmetod förhindrar även den aktuella mediaredaktionen att i förmedlingen av material påverka urvalet (Esaiasson et al. 2012, s. 383). På så vis betraktar undersökningen, i enlighet med teorier om den journalistiska professionens institutionalisering, att analysen betraktar samma material som nås av den reporter

som vill läsa in sig på tidigare mediehändelser.

Då den journalistiska berättelsen enligt Ylva Brune står i starkt beroende till institutioners tolkningar av en situation (Brune 2004, s. 186), kan åsikter och förhållanden hos en institution såsom MIV neutraliseras och osynliggöras i den nyhet som gestaltar den asylsökande och möjligtvis även förmedlar dennes egna ord och erfarenheter. Då varken mediakonsumenten eller jag som forskare kan förväntas ha medverkat vid intervjuerna, fokuseras enbart på publicerat material. En ytterligare anledning till att betona studiens relation i asylutredningen är att intervjupersonerna i artiklarna befinner sig i eller har befunnit sig i en sådan process, varför det av intresse för den journalistiska intervjun hur en sådan utredning går till. Av den anledningen finns det motiv för att vända sig till de studier av asyLintervjun och andra rättsliga intervjuer, för att däri finna en teoretisk grund att komplettera befintlig forskning om journalistik. Det är dock viktigt att understryka att asyLintervjun ligger till grund för ett juridiskt beslut angående en persons asylansökan, när den journalistiska förmedlar den personliga berättelse, tillika aktuella situation, som gäller för den asylsökande. Den första läses av beslutsfattare på MIV, när den andra distribueras till nyhetskonsumenter. Gemensamt för de båda är att de läses av någon som i de flesta av fall själv inte har träffat den intervjuade. Det innebär att de ord som förmedlas är de enda som kvarstår av dennes utsaga, och som ligger till grund för hur personen uppfattas av den som läser. Relationen mellan de två läsargrupperna är att båda fattar beslut grundade på vad de läser; protokollet från den muntliga utredningen ligger till grund för huruvida en ansökan om asyl ska beviljas, och nyhetsartikeln kan påverka en nyhetskonsument väljer att agera politiskt, såsom i kommunfullmäktige- och riksdagsval.

5.3. Intern och extern validitet

Norrbottnens-Kuriens bevakning av Boden händelsen berör en och samma mediehändelse, vilket enligt Nick Couldry inbegriper en medial ritualisering. Den externa validiteten styrks av tidigare forskning kring svensk dagspress, samt med hjälp av tidningens egna stadgar. Med såväl Ylva Brunés studier om invandrarbegreppet i svensk dagspress, samt Teun A van Dijk's motsvarande i den amerikanska möjliggörs en representativ diskursanalys, som genom sin undersökning av en medial institution och en medial händelse ger en tydlig inblick i just dessa, men samtidigt tjänar som exempel för motsvarande mediala institutioner och händelser. Detsamma gäller för Nathalie Sylvanders och Torun Elsruds studier av den juridiska intervjun. Genom att undersöka *en* medial institutions fullständiga bevakning av aktuell mediehändelse gör studien det möjligt att synliggöra en institutionell betraktelse, tillika ett interinstitutionellt beroende av denna händelse, samtidigt som den tjänar som exempel för motsvarande mediala institutioner och händelser. Stöd för detta argument hittas i hänvisad teori och tidigare forskning. I likhet med en stor del samhällsvetenskaplig forskning rör studien främst svensk journalistik, eller vad Hallin och Mancini skulle kalla för en socialt ansvarstagande media teori (Nord & Strömbäck 2012, s. 74). En expansion av detta möjliggörs dock av studiens interdisciplinära teorigrund, vilken bland annat inkluderar relevanta referenser även från den liberala metateorin (Ibid). Att alla tillgängliga artiklar med det för mediehändelsen rubricerade sökordet har analyserats minimerar även att risken för ett selektivt urval. Med tyngdpunkt på en lingvistisk underökning snarare än en intersubjektiv sådan riskerar heller inte resultatet att kunna förutsägas, eller av att påverkas av forskarens personliga åsikter.

Eftersom den utvalda metoden är en beprövad form av den kritiska diskursanalysen, möjliggörs ett kumulativt arbete som lägger grunden för en fortsatt interdiskursiv forskning av de frågeställningar som med denna studie är beroende av en vidare forskning, så väl som den är beroende av föregående. Det innebär att studien är teorikonsumerande (Esaiasson et al. 2012, s. 41), men likväl tillför material för ny, framtida teori.

Då urval från Mediedatabasen har kompletterats med de träffar som förekommer på tidningens egen webbsida nås alla de artiklar som en journalist idag använder sig av vid en vidare bevakning eller återblick av mediehändelsen. En sådan tillbakablick är i sin tur av intresse för diskursanalysens sista, sociokulturella nivå. Då analysmetoden inbegriper hela textmaterialet och även beaktar relaterade texter och situationer är risken för systematiska fel liten (Esaiasson et al. 2012, s. 59), men likväl närvarande i mån av subjektiva tolkningar. Analysens schemat möjliggör en empirisk resultatredovisning i form av övergripande teman som inbegriper flera av de analysenheter som det inte finns utrymme att presentera var och en. Därför är resultatet av relevans för såväl respektive artikel, som för andra artiklar av samma eller annan karaktär. Genom att redogöra för aktuell tolkning och därtill tydligt relatera till tidigare sådan i den teoretiska ramen som studien grundar sig i riskerar inte validiteten att brista.

På samma vis som den lingvistiska analysen styrker den interna validiteten styrker den sociokulturella kontextualiseringen (den kritiska diskursanalysens sista nivå) den externa validiteten med sociokulturella kopplingar. Detta i enlighet med hur van Dijk menar att produktionen och konsumtionen av nyhetsdiskurs inbäddad i mer övergripande språk- och samhällsstrukturer, vars diskurser synliggörs med en lingvistisk analys, vari det ”semantiska isberget” synliggörs. Det är berättelsens lingvistik och dramaturgi, samt spåren av intervjuarens närmande av den som ska intervjuas som är i fokus. På samma vis betraktas journalistens framställande av denna person och de konsekvenser som kan springa ur ett sådant berättande. Av den anledningen kommer förekommande intervjupersoners egentliga eller fortsatta berättelse inte att beröras. I stället fokuserar studien på vad som når en läsare, och med stöd en bred forskningsgrund (Berglez 2006, s. 184) redogörs för de tillfällen då den asylsökande möjliggörs en subjektposition och därmed kan tala för sig själv.

6. Resultat

I enlighet med den kritiska diskursanalysens första och andra nivå redogörs här för det övergripande innehållet i det analyserade materialet. Därpå följer en mer utförlig presentation av funna teman i materialet, vilket redogörs för i bilaga 2. I dessa teman inbegrips analysens övriga analyssteg, som inte presenteras efter studiens analyschema, men efter intern och extern relevans. Detta beror på att studiens syfte och frågeställning har nytta av relevanta observationer snarare än av specifik presentation av respektive fråga (Esaiasson et al. 2012, s. 212-3). Därmed är det av större kumulativt värde att extrahera gemensamma drag och teman ur befintligt material än att presentera specifika fakta för varje analysenhet.

De 25 analyserade artiklarna är publicerade mellan den 19 april 2013 och den 2 juli 2013. De publiceras alla av samma anledning, vilken är hungerstrejken som pågick under denna period. Att ingen artikel är publicerad därefter är en del av resultatets temporalitet och beror därmed inte på urvalet, som var tidsmässigt expansivt, det vill säga anpassligt efter funnet material utifrån sökordet. Sett till att de funna artiklarna inom sökordet ”Hungerstrejk” med händelsecentra i Boden har artiklarna en mängd vinklar, där de flesta inbegriper institutionens röst, tillika tolkningsföreträdare. Dock är det den faktiska strejkens fortgång, eller åsikter därom som utgör artikelns huvudsakliga ämne. Exempel på detta är hungerstrejkens uppstart och det stöd som då manifesterades. Det var fem personer som valde att hungerstrejka utanför MIV:s lokaler, och en grupp om femtio ”invandrare” som stöttade dessa med en manifestation. Strejken fortgick sedan, och strax därefter anslöt två personer till.

Tidigt i den mediala bevakningen introduceras MIV:s svar på händelsen, för att sedan återkommande ingå i bevakningen av mediehändelsen som berör de strejkandes allt mer

bristande hälsa, och eventuella sjukhusbesök. Här tillkommer myndighetsröster och även kommentarer från sjukvården, om vad som händer i en kropp utan mat. Därefter utgörs bevakningens motiv av ”samhällsmedborgarens engagemang” som en parallell berättelse till de strejkandes medicinska komplikationer, varefter den politiska dimensionen inkluderas först på lokal- och sedan på riksnivå. Här utgör även uteblivna samtal med dåvarande migrationsminister ett ämne för rapporteringen. Ministern vill inte uttala sig, och detta nekande utgör en artikel. Sett till ministerns roll som elitperson (Nord & Strömbäck 2012, s. 213-214) innebär hans frånvaro i diskursen dock en närvaro i form av den migrationspolitiska institutionens sådana. Därpå följer MIV:s redogörelse för huruvida strejken gör skillnad, något som de dementerar. N-K:s bevakning tycks avta i samband med att många asylfall tas upp på nytt av MIV och att strejken avbryts. Strax därefter återupptas dock av en enskild person, vilket möjliggör ett berättande i en enskild individs person. Vad som sker med denne framgår dock inte av bevakningen, som därefter avstannar, för att i skrivande stund ännu inte ha återupptagits.

Artiklarnas bildsättning gestaltar främst de strejkande, men endast stundtals med angivet namn. Bilderna visar främst de strejkande som passiva, då de ligger ner utanför MIV. Andra människor avbildas dock stående eller med en inklippt porträttbild. Det sistnämnda gäller främst för politiker och myndigheter. Rubriksättningen är antingen konstaterande eller affektiva och imperativa. De är konstaterande vad gäller de händelser som redogörs för eller de åsikter som inblandade eller externa röster har om händelsernas effektivitet, och affektiva och imperativa när de strejkandes, eller andras åsikter och önskemål om situationen.

7. Resultat och analys

I detta kapitel redogörs för analysen av de frågor som har ställts till materialet. Analysen görs i relation till tidigare forskning, för att möjliggöra en utveckling av denna.

7.1. Subjektet i berättelsen

Här diskuteras resultatets förhållande till teorier och tidigare forskning om vad den asylsökandes eventuella subjektsposition ger uttryck för i den journalistiska intervjun. Övriga förekommande subjektspositioner diskuteras i samband med frågan om objektivitet, institutionalisering och ritualisering. Denna prioritering grundar sig i att det är den asylsökandes röst som studien syftar till att undersöka.

7.1.1. Numerus och interna elitpersoner

En första fråga att ställa i studiens analys är huruvida den subjektsposition som den asylsökande bemedlas i nyhetsartikeln omtalas i singularis eller i pluralis. Vanligt förekommande i nyhetshändelsen är att de strejkande talar *genom* sin talesman, som citeras direkt eller indirekt i nyhetsartiklarna. Det går även att betrakta det som att denne talesman talar *för* de strejkande. Han går själv från att omskrivas med endast smeknamn, till att slutligen citeras liksom andra parter i berättelsen. Med andra ord stiger hans tolkningsföreträdare under mediehandelsens gång, och från att vara vän till de oftast icke-namngivna strejkerna (Brune 2004, s. 314), betraktas han slutligen som deras inofficiella mediale, politiske och juridiske talesman. En möjlig tolkning skulle kunna vara att de strejkande gör ett kollektivt uttalande genom sin talesman, då han bredvid ren fakta även uttrycker egna åsikter eller känslor. Dock går det med hänvisning Ylva Brune att tolka denna betraktelse av en som ger röst åt flera, som att strejkande ses som en homogen grupp – en generalisering som inte sällan förekommer i generaliserande och stereotyp nyhetsberättande (Ibid 2004, s. 315). Därför kommer talesmannen att betraktas i enlighet med elitpersonifiering och institutionalisering – journalistisk såväl som juridisk – och hans uttalanden kommer inte att kopplas till de strejkandes subjektspositioner. Till

denna betraktelse hör att talesmannen talar om de strejkande i tredjeperson och i pluralis och med pronominat "de" – en grammatik som går att avläsa även i den journalistiska omskrivningen av hans uttalanden, där de strejkande omskrivs likadant. Enligt Torun Elsruds studie resulterar denna grammatik i ett ökat avstånd till den omtalade (Elsrud 2014, s. 45), som med språket begreppsligörs (Brune 2004, s. 314) som till en Annan. Det menar Judith Butler att ett namn kan motverka, då namnet i sig skapar en subjektsposition (Se t.ex. Salih 2002, s. 102).

7.1.2. Subjektsposition på eget initiativ

I tre av de analyserade artiklarna framträder en tydlig subjektsposition som möjliggör en personlig utsaga. Den mest markanta av dessa tar form sent i mediehandelsen och då läsaren har skapat sig en uppfattning av händelsens mediala ritualer (Brune 2004, s. 288). Efter att ha avslutats återupptas strejken av en av de strejkande som åter ha fått ett negativt besked från MIV. Textens fokus ligger därmed på honom, och redan i nedtryckaren går det att läsa citatet ”jag mår dåligt”, en citering som stämmer med hur Michael Schudson kategoriserar media efter att citera människors känslor och institutioners fakta (Schudson 1998, s. 186, citerad i Brune 2004, s. 186). Inledningsvis skriver reportern att den strejkandes bakgrund är "lite oklar" med anledning av språksvårigheter, varefter det berättas att den strejkande tillkallar en vän som tolkar. Genom vännens medling tycks det möjliggöras ett samtal mellan journalisten och den strejkande, och berättelsen tar en ny form: från att vara reporterns återgivande, berättas för den strejkandes egen berättelse i förstaperson. Att det inte har förekommit tolkhjälp förut kommenteras inte i denna artikel eller i någon annan av kurens artiklar och krönikor. Det går med andra ord inte att konstatera att det här är den enda gången som en tolk, förutom talespersonen, alls förekommer, eller om den monolingvistiska normen (Elsrud 2014, s. 57) på andra vis ifrågasätts. Däremot går det att konstatera vad för skillnad en tolksituation initierad av den strejkande själv ger för berättelse. I en korsläsning av Torun Elsruds (2014) och Rebecca Wiléns (2014) studier utgör artikeln ett exempel på vad som händer när en tolk med egen erfarenhet av det som intervjupersonen utfrågas om möjliggör ett rikare svar. Det ställer i sin tur frågan vad för resultat en flerspråkig reporter med erfarenhet av migration skulle möjliggöra för subjektsposition. I Monika Djerf-Pierres studie om journalisternas sociala bakgrund (Asp et al. 2012, s. 17) utgör detta 0 % och har vid publicering studerats i sex års tid.

7.1.3. Aktivitet och passivitet

Att det i artikeln ”Fortsätter hungerstrejk - utan vatten” framställs en tydlig subjektsposition går att härleda till att den strejkande själv utför en aktiv handling: att kalla till sig sin vän och be denne tolka. Därmed beror subjektspositionen inte främst på huruvida en utsaga citeras i första person (Elsrud 2014, s. 45). Att det är möjligt att kalla anskaffandet av tolk för en ”aktiv handling” inom ramen för strejken beror på att hungerstrejken i övrigt inte har beskrivits som sådan, eftersom de strejkande snarare har *gestaltats* som passiva objekt kring vilka de i Kuriren citerade subjekten rör sig, agerar och har åsikter. Stöd för en sådan tolkning går att återfinna i Thinhs ord om den aktiva handlingen att vara tyst, som Zahra Bayati hänvisar till (Bayati 2014, s. 177): på samma vis som det är en aktiv handling att inte säga något, eller att, som Trinh skriver ”o-säga” något, skulle det även kunna betraktas som en aktiv handling att ”o-delta” eller rentav att ”o-leva” i ett samhälle – till dess att du släpps in i det. Denna aspekt lyfts inte upp i Kurirens journalistiska betraktelse av hungerstrejken, och i stället omöjliggör dess framställning att läsaren ska betrakta hungerstrejken som en aktiv handling. Bakgrunden till detta finns i att aktiviteten som för berättelsen framåt (Brune 2004, s. 283) tillskrivs de medverkande vid den återkommande manifestationen till stöd för de strejkande. Därmed blir en ensam strejkandes anskaffning av tolk som en mycket aktiv handling i sammanhanget, något som går att avläsa i det faktum att både han och tolken namnges med för- och efternamn, vilket är ovanligt i resterande artiklar i analysen. Det går dock även att läsa in Brunns teori om att hans aktivitet är ett undantag som bekräftar bilden av en passivitet (Ibid 2000, s. 36).

7.1.4. Mellan subjekt och objekt

Det kan konstateras att när den strejkande har hunnit återhämta sig i några dagar som han gör en aktiv handling i relation till media. Liknande exempel går att finna i tidigare artiklar, då de strejkande intervjuas i samband med hungerstrejkens start. I samband med detta manifesterade även 35 ”flyktingar från Afghanistan”, och de citerade är både kvinnor och män med och utan uppehållstillstånd eller utvisningsbesked. Denna blandade grupp, som diversifierar betraktelsen av den begreppslige invandraren (Brune 2004, s. 314) saknas i N-K:s övriga bevakning. Även här uttalar sig en av de strejkande på vad som framstår som ett aktivt sätt, vilket i enlighet med Elsruds notering att en personlig utsaga påverkas av intervjupersonens fysiska och psykiska tillstånd. (Elsrud 2014, s. 51).

Efter att två personers kortfattade personliga berättelse och känsla för och erfarenhet av situationen, avslutas texten med en faktaruta som redogör för MIV:s prognos för och tolkningsföreträdare (Asp et al. 2012, s. 35) av de kommande ”flyktingströmmarna” från Afghanistan; ett språkbruk i enlighet med Edda Mangas kritik mot väderliknelsen i mediala berättelser om migration (25/4 2015). Efter att ha passerat över denna institutionella tröskel (Couldry 2003, s. 27-28), förblir bevakningen i en rituell (Schechner (2006 [2002], s. 72) betraktelse av strejken och de strejkande. Inom ramen för denna ritual utförs nästan inga samtal med dessa eller med deras anhöriga. Ett undantag sker då två personer ansluter till strejken och även detta äger rum i tidigare skede av det mediala händelseförloppet. En är omyndig och blir därför textens huvudkaraktär. Även dessa nytillkomna strejkare omskrivs med för- och efternamn, men den omyndige citeras inte, när den andra ”säger några ord innan han får sin mun igentejpad”. Med dessa tre exempel, som är de enda i en två och en halv månader lång bevakning av hungerstrejken i Boden, går det att konstatera att det inte bara är den strejkandes fysiska och psykiska tillstånd som avgör dess subjektiva utsaga, men snarare dess position på den liminala (ibid) gansen till mediehändelsen, såsom de anslutande eller manifesterande personerna gör. I enlighet med nick Couldry är det när dessa gränser neutraliseras, eller osynliggörs, som passagen sker (Couldry, 2003, s. 28). Av den anledning noterar inte läsaren de tre subjektpositionernas inträde i det rituella området (Schechner (2006 [2002], s. 71) som den mediala händelsen utgör. I stället ses de tre positionerna som undantag (Brune 2004, s. 314) för narrativets osynliga regel (Aare, 2014, s. 68,71, Brune, 2004, s. 294, 297) enligt vilken de strejkande är de Andra.

I stället för att åka tillbaka och dö där väljer jag hellre att dö här framför deras ögon här i Sverige (Omid Galjai, citerad i Kuriren, 19/4 2013).

Vårt att notera i denna studie är att hungerstrejken, som ofta rapporterat av Kuriren, påverkar de strejkandes fysiska och psykiska tillstånd (Elsrud 2014, s. 51). I enlighet med det medicinska utlåtande med färdig problemformulering (Brune 2014, s. 349), som en läkare gör i en av artiklarna går det att anta att de strejkande har svårt att varken orka eller vilja göra ett uttalande. Det noteras även i text och i bild att de stundtals hade munnarna förtejpade, vilket förhindrar tal och möjliggör att den stereotypa bilden av den strejkande tar en egen form i bevakningen (Brune 2004, s. 334).

7.1.5. Kropp och vithet

I ”De befinner sig i svår svält” presenteras en intervju med Carl Johan Westborg, distriktsläkare och verksamhetschef för flyktingmedicinska enheterna. Som enda främsta intervjuperson uttalar denne om den kropp som utsätts för svält, men utan att hänvisa till de strejkande. I stället beskrivs människor som bebor kropparna en generell kropp utifrån en institutionell kunskap om biologi och psykologi. Att som icke-vit räknas till den generella kroppen är enligt kulturvetaren Sarah Ahmed inte vanligt, då hon beskriver vithet som motsatsen till främlingskap och vad som möjliggör den distans som Schutz pekar på. Enligt detta perspektiv

skulle det kunna betraktas som en inkludering att räknas till den generella kroppen. Sett till den kritik som filosofi och genusvetenskap har riktat mot sammankopplingen av biologi, sexualitet och identitet (Butler 1990, s. 17) går det dock att finna en kritik till den så kallade *biologismen* även i de kritiska vithetsstudierna. Ahmed skriver att vithetsnormen i stället för att bygga på att kroppar ses som vita, snarare grundar sig i att Andra *kroppar* inte är det (Riggs, W. D. (ed.) 2004). Att som ett vitt subjekt definiera en Annan utifrån personens kropp menar Ahmed är en vanlig företeelse, varför Westborgs institutionaliserade biologism förvägrar den strejkande en subjektsposition i den mån att kroppen inte längre är dess egen att beskriva och förklara. Enligt vad som återges i intervjun med Westborg har han själv inte träffat de strejkande.

I sociologen Erving Goffmans teorier om kroppsliga stigmat finner Ahmed, (Ahmed, 2000:21) argument för att förfrämmande inte bara sker på lingvistiska plan. Även Andras kroppar markeras med en annanhet som hjälper subjektet att hålla dem på avstånd. Med hänvisning till litteraturvetaren Bruno Schutz (1944), kallar även Ahmed detta för en rumslig förhandling, enligt vilken det främmande alltid närmar sig och därför måste avlägsnas från (Ahmed 2000, s. 24). Sett till Ahmeds teori om hur den Andre blir till ett objekt i subjektets ägo genom att kallas något, är det här möjligt att läsa läkarens tal till/om kroppen som ett sätt att både hålla den på avstånd och göra den till sin (vetenskapliga) egendom.

7.1.6. Genusperspektiv

I ett fåtal av artiklarna nämns att de sökandes fruar befinner sig i en lokal i närheten, samt att en av de strejkande genomför aktionen med anledning av sin frus avslag och inte sitt eget. Det görs här inga kopplingar till de familjekonstellationer som omnämns den första artikeln om mediehandelsen, då 35 ”flyktingar från Afghanistan” demonstrerade utanför MIV, även de till stöd för de fem som just hade inlett hungerstrejken. Där citeras Rita Sali Hi, som säger att hon vill ge röst åt alla mödrar och ”tala om vad som händer”. Om Sali Hi själv riskerar utvisning framgår inte i artikeln, och hon återkommer heller inte i Kurirens bevakning av hungerstrejken. Till dess att de strejkandes fruar nämns framstår de strejkande därför som en könlös massa, där de vanligast förekommande pronomina är ”de”, ”afghanerna”, ”de strejkande”, och ”flyktingarna”. När en enskild person omskrivs som ”han” påvisas på dennes sexuella identitet, men utan att berätta vad för kön alla de strejkande identifierar sig med. Sett till den mängd sexuella identiteter som förekommer i samhället (Butler 1990, s. 17) går det går i denna studie inte att förutsätta att ”fruarnas” partners identifierar sig som män. Däremot går det att konstatera att den strejkandes partner utelämnas som intervjuperson i N-K:s bevakning. Dock publiceras en bild av tre ”fruar” utan namn. I enlighet med Trinhns citat om aktiv tystnad (Bayati 2014, s. 177) går det här inte att avgöra om ”fruarna” själva har valt att vara tysta, eller om de inte har getts möjlighet att uttala sig. Utan att detta går det likväl att konstatera att ”fruarna” inte intar några subjektspositioner i Kurirens bevakning av hungerstrejken.

I enlighet med tidigare nämnt medicinskt uttalande Johan Westborg, samt vetenskapligt konstaterande av Torun Elsrud, finns det både diskursiva och teoretiska anledningar till en förmodan att ”fruarna” inte skulle riskera sitt fysiska tillstånd med ett uttalande, vilket enligt läkarens utsago kan vara fallet med en person under svår svält. Huruvida det är en patriarkal struktur som i enlighet med de analyserade asylintervjuerna i Elsruds studier påverkar eller begränsar ”fruarnas” uttalanden framgår det inte tillräckligt mycket fakta för att diskutera här utan att själv falla in i en stereotyp diskurs. Framgår gör dock att N-K i sitt sammanfattade redaktionella arbete inte uppmärksammar att en grupp anhöriga befinner sig i närheten av strejken, och vars ord i egenskap av närstående till de strejkande är av stort nyhetsvärde (Nord och Strömbäck 2012, s. 212-214) fokuserar Om ett sådant förbiseende skriver Jesper Strömbäck är vanligt, då skillnaden mellan vad en reporter anser är av nyhetsvärde och vad som behandlas så, är stor (Nord & Strömbäck 2012, s. 5-6, 12, Strömbeck, 2012, 24 november) För en tidning med genusperspektiv skulle även vara av nyhetsvärde att söka finna förklaringar i det faktum att

en man hungerstrejkar för sin frus fall, och att hon själv väntar i en lokal bredvid. Det skriver Kurirens chefredaktör Gunnar Falck i den nyligen utkomna antologin Making Change (2014). I avsnittet *Gender quality in the newsroom* konstaterar han att personalens jämställdhet är det första steget för en jämställd redaktion och mediaproduktion. Jämfört med de unga män som på gränsen till mediehändelsen har möjliggjorts subjekspositioner i Kurirens bevakning har dock denna position inte tilldelas ”fruarna”.

7.1.8. Sammanfattning om subjekspositioner

I N-K:s bevakning förvägras subjekspositioner både indirekt och direkt; i samtal med den som intervjuas och i det uteblivna samtalet med denne. Saknade subjekspositioner i egenskap av den Andre går att koppla till hur de strejkande beskrivs som en enhetlig och könlös grupp, utan att dess anhöriga inkluderas i rapporteringen. De tillfällen då strejkande möjliggörs en subjeksposition är när dessa befinner sig på gränsen till den mediala händelsen och tar egna initiativ, samt är man. Hit passar därför Van Genneps ord om passagen in i den mediala ritualen som ett tröskeltillstånd, där gränsen är diffus och för ett fåtal att upptäcka Den som inte passerar hela vägen in i ritualens område faller i stället in i en limbo mellan då- och nutida subjekspositioner (Couldry 2003, s. 33).

7.2. Objektivitet, institutionalisering, ritualisering

Här diskuteras resultatets förhållande till teorier och tidigare forskning.

7.2.1. Institutionsberoende

Enligt Landstingets riktlinjer för medial kontakt är *värnandet om patientsekretessen alltid (...) överordnad strävan till öppenhet gentemot massmedia* (Landstinget 2013). Att Johan Westborg då han citeras inte nämner de strejkande vars kroppar som texten hänvisar till i sin inledning går därför att härleda till de riktlinjer som gäller för hans yrkesposition. Han nämner inte detta själv, men andra två andra tillfällen meddelar pressinformatörer tjänstemän på MIV liksom politiker inte kan säga någonting i *enskilda ärenden* (Maria Ekman, 2013, 8 maj).

Ett yrkesbegränsat perspektiv har förvandlats till ett generellt sätt att se, skriver Ylva Brune, som i sin studies slutsats (Brune 2004, s. 344) menar att nyhetsmediers publikanpassning av myndighetsdiskurser neutraliserar institutionen eller myndighetens utsaga i den mån att de inte längre betraktas som subjektiva åsikter, men som allmängiltig fakta (Brune 2004, s. 344). Med hänvisning till en av studiens artiklar skriver hon att det oberoende journalistiska berättandet lämnar läsaren med uppfattningen om att journalistens uppgift är att rapportera *fakta och tolkningar som utgår från myndigheter, samt känslor och reaktioner från individer* (Brune 2004, s. 186). I intervjun med Westborg sker det förstnämnda, och i artikeln neutraliseras detta språk till att läsas som det journalistiskt oberoende (Fairclough 1996 [1989], s. 96). På så vis framstår det som att reportern kan bortse från det faktum att de strejkande befinner sig utomhus och i egenskap av asylsökande kan ha erfarit liknande situationer under sin resa till Sverige varför en hänvisning till den neutrala ”människokroppen” (Ahmed, 2004) rör sig bort från de strejkandes faktiska situation. Sett till hur de strejkandes talesman inledningsvis omskrivs med sitt smeknamn inom citationstecken, begränsas bilden av hans trovärdighet – något som en tydligare subjeksposition skulle innebära (Elsrud 2014, s. 45). Det kan även läsas som att han med komplett namnreferens passerar hela den liminala gränsen, vilket enligt Victor Turner innebär förändringar i hans sociala situation (Clarke 1979, s. 467).

7.2.2. Marknadsanpassat institutionsberoende

Att representanter för Migrationsverket uttalar sig som en naturlig del av rapporteringen från dess början och till dess slut skulle kunna ses som ritualisering av den praktik som Norman Fairclough noterar neutraliserar institutionens röst som objektiv fakta (1996 [1989], s. 93). De som citeras namnges med både för- och efternamn och deras åsikter omskrivs som objektiv fakta. Denna form av institutionsberoende är enligt Brune (Brune 2004, s. 350) och van Dijk (van Dijk 1991, s. 252-5) inte ovanligt i dagens journalistik och går att koppla till marknadsanpassade arbetsförhållanden för journalisterna (Asp et al. 2012, s. 9), och som i brist på tid vänder sig till den part som är mest produktive intervjupersonen, som i likhet med Barskys forskning säger det som förväntas (Barsky 1994, s. 6). Också Ylva Brune menar att de institutionsberoende bidrar till konstruktionen av den begreppslige Andre (Brune 2004, s. 350), men det finns dock en ytterligare aspekt av MIV:s neutraliserade roll i Kurirens bevakning av hungerstrejken. Det är att de anställda på myndigheten tillhör vad Stuart Hall skulle kalla för en "common sense" och vad Ylva Brune kallar för textens "vi", vari den Andre inte ingår (Brune 2014, s. 309, 357). Vid en betraktelse av textens "vi" som en del av journalistikens institutionalisering och marknadsanpassning (Brune 2004, s. 350, Berglez 2006, s. 180), då den i enlighet med van Dijks studie måste anpassa sig till de läsare som förmodas konsumera nyheterna (van Dijk 1991, s. 227-9), sker institutionaliseringen i dubbel riktning. Dels i den mån en myndighets ansvar och utsaga neutraliseras i nyhetsberättelsen och dels då en läsare förväntas vara en person utan relation till eller erfarenhet av migration (Ibid 1991, s. 243-5).

7.2.3. Utsaga, blick, röst

Institutionaliseringen av textens "vi" begränsar enligt föregående analys subjektspositioner för de som inte förväntas ingå här. Sett till N-K:s nyhetsbevakning av hungerstrejken i Boden framkommer den Andres utsaga mycket sällan eller inte alls. Enligt de exempel när en utsaga framkommer sker detta efter dennes eget initiativ, varefter en personlig berättelse möjliggörs. Trots att detta bara är ett exempel går det här att ana att när den Andre får möjlighet att tala om sig själv i förstaperson, och därmed möjliggörs en subjektsposition, så framkommer dess person både i ord och i handling. Sett till hur en journalistisk berättelse använder sig av subjektiva strategier för att skapa inlevelse i de som ett reportage handlar om (Aare 2014, s. 26-28, 110), kan detta tyckas vara ett mycket effektivt sätt för journalisten att producera en sådan berättelse genom att återge en färdig inlevelse från ett reellt subjekt låta läsaren låna dennes blick, i stället för i reporterns blick (Ibid, 2014:61) av en distanserad Andre. Med hänvisning till hur protokoll från den muntliga utredningen vid migrationsverket har denna funktion (Sylvander 2014, s. 23-24) och därmed möjliggör den personliga utsaga som utredningen kretsar kring (Sylvander 2014, s. 29-30) går det här att fråga sig om inte nyhetsjournalistiken har något att lära från denna metod. Fastän den "skrivna talkshowen" (Brune 2004, s. 284) förekommer även i journalistik, rymmer en sådan text inte alla karaktärer (Aare, 2014, s. 94). Eftersom denna studie kretsar kring när den Andre möjliggörs en subjektsposition, uppmärksammas inte dessa andra exempel.

7.2.4. Det objektiva språket

Det går det bara att spekulera i vad för frågor som har ställts i de journalistiska intervjuerna i samband med hungerstrejken i Boden, men sett till att svaren om de strejkandes bakgrund, tillstånd eller åsikter ofta återges i tredjeperson och av en elitperson (hit räknas enligt tidigare redogörelse även strejkarnas talesman), går det att förmoda att även journalistens ursprungliga frågor ställdes i tredjeperson. Det kan i sin tur kopplas till det faktum att ingen tolk utom talespersonen eller en strejkandes vän nämns i bevakningen, vilket får det att framstå som att ingen för journalisten tillkallad tolk har närvarat. Sett till hur tolkens roll syftar till en osynlighet i likhet med den objektiva journalisten (Elsrud 2014, s. 45) går det inte att utesluta att en tolk förekom vid de journalistiska intervjuerna i Boden, men det kan dock konstateras att de artiklar där det står att läsa att en översättning utförs, även innefattar en subjektsposition för den som

tolkas, samt en personlig utsaga från denne (Elsrud 2014, s. 45). För Elsrud är tolkens roll inte helt okomplicerad och enligt hennes studie avgör tolkens grammatiska förhållningssätt samtalets gång lika väl som reportern, tillika skribenten avgör huruvida en subjektsposition hos de intervjuade möjliggörs (ibid). I enlighet med Bruner teorier om neutraliserad institutionsberoende (Brune 2004, s. 344) går det här att föreslå den objektiva berättaren; tolk eller journalist, som en tröskel för den asylsökandes, tillika strejkandes, subjektiva berättelse. På samma vis som tolkens val att översätta den sökandes utsaga först i förstaperson och sedan i tredjeperson, kan journalistens och handläggarens frågeställningar påverka det samtal som ska komma att resultera i en text för Migrationsverket respektive allmänheten att läsa och ta ställning till.

7.2.5. Den objektiva översättningen

En ytterligare faktor som sammanför tolken och journalisten är objektiviteten, en egenskap som även MIV:s utredare kan tillskrivas. I såväl journalistiska som juridiska riktlinjer för yrkesetik rekommenderas ett objektivt bemötande.

Vad gäller den muntliga utredningen på MIV framgår det i både Nathalie Sylvanders (2015) och Torun Elsruds (2015) studie att objektiviteten inte alltid upprätthålls – någonting som även i denna studie går att se på språkbruk och på vilka som intervjuas. Att fakta från institutioner är vanligare än personliga intryck och erfarenheter går att härleda till objektivitetens ideal om saklighet och strävan efter att finna tydliga svar på specifika frågor. Sett till Sylvanders konstaterande att frågor sällan är helt anpassade till den intervjuades situation (Sylvander 2015, s. 48), fastän det i riktlinjerna för en muntlig utredning står att det tydligt ska kontrolleras om den sökande förstår tolken. Att sådana riktlinjer inte går att finna i de journalistiska riktlinjerna (SJF 2014) går därför att relatera till det faktum att ett fåtal av de strejkande intervjuas. Huruvida några av de strejkande är svensktalande framgår inte i artikeln, men eftersom det inte är tiden som någon har vistats i ett land som avgör omvärldens bild av dennes språkkunnighet, är det möjligt att de strejkande av reportern antogs som icke-svenskspråkiga. (Bayati 2014, s. 185).

7.2.6. Objektivitet som ritual (på marknaden)

Sett till objektivitetsideal och institutionalisering kan det konstateras att de vanligt förekommande korta och konstaterande institutionsfakta, som kommenterar de skeenden som gynnar narrativets fortgång, visar på ett berättande som låter handling föregå subjektivitet och utsagor från de inblandade. I de flesta av dessa fall läggs stor vikt på tidsangivelser, som ofta återges i kronologisk ordning. Enligt Ylva Brune har nyhetsberättelsen under den period som hon har studerat (50 – 90-tal) rörts sig närmre det klassiska narrativet med såväl stereotyper som ett effektivt och linjärt narrativ som två framträdande komponenter (Brune 2004, s. 284). I sin upprepning leder det till en generalisering, där textens läsare försätts i en åskådarposition och då textens egen tillkomsthistoria döljs. (Brune 2004: 291-4). För, liksom John Fiske (Ibid) skriver att en ritual kräver upprepning, skriver Jo Bogaerts med stöd i Butlers performativitetsteori att upprepningen döljer sitt eget ursprung (Bogaerts, 2011, s. 408). Därför är det möjligt att tolka objektivitetsidealet som en ritual för hur en verklighet produceras, i stället för att spegla (Aare 2014, s. 52) den befintliga.

I Kurirens fall går det här att härleda till den marknadsanpassade mediala logik, som i enlighet med Cecilia Aares studie gynnar ett klassiskt berättande, då detta helt enkelt säljer bättre (Aare 2014, s. 26). Med detta sagt kan även journalistens brådsnade arbetsförhållanden räknas till reproduktionen av en den Andre. Stöd för en sådan tolkning hittas i de många teorier enligt vilka kommersialiseringen av journalistiken orsakar ett större behov av objektivitet och brist på sentimentalitet (Maras 2014, s. 37) – i kampen om läsare. Att den kommersiella bakgrunden

dock skulle möjliggöra en objektiv intention är det många som har kritiserat (Ibid), bland annat då det anspelar på en norm – något som kan härledas till en journalistikens common sense i vilken läsaren i enlighet med det objektiva berättandet själv förväntas bestämma sanningen (van Dijk 1991, s. 73) i en rad presenterad fakta:

”Just as in the ”ritual space of the media” generally, so too underlying the media event there is a gulf between the media’s privileged status as interpreter of the social world and non-media people’s secondary authority to speak. (Couldry 2003, s. 69)

7.3. Ritualiseringens konsekvenser för subjektspositionens röst

Hur påverkas den journalistiska praktiken eventuellt ritualiserade och institutionsberoende objektivitetsideal att intervjupersonens subjektivitet kommer till uttryck? För Nick Couldry är den sociala ordningen inte naturlig eller statisk. Han ser därför mediehändelsen som en plats för diskursiv produktion, där han vill uppmana journalister att titta bortom begäret av ordning som medias rituella makt grundar sig på, och i stället fokusera på ”den konfliktfyllda verkligheten” (Couldry 2003, s. 74).

7.3.1. Omförhandling

Vad händer då med den som intervjuas? Utsätts den i dubbla lager av den mediala ritualiseringen, då den både lånar sin röst åt medias berättande, samt allt som oftast, utan att själv delta, själv utgör det mediala eventet? Svaret finns möjligtvis i vad Couldry skriver om medias mandat att tala för ”de vanliga människorna”. Enligt honom finns det en betraktande part, och en både betraktande och berättande part. Couldry beskriver Media som den andra parten. Hans exempel utgör dock prinsessan Dianas död; en händelse då huvudpersonen inte är vid liv under den mediala bevakningen och därför varken kan betrakta eller berätta. Möjligtvis är det annorlunda när huvudpersonen ännu lever, och när den inkluderas inte bara i det mediala eventet, men även i ritualiseringen av detta; i berättelsen. Finns det anledning att tro att den struktur som den intervjuade anses representerar även medieras och således införlivas i den mediala ritualen? För Couldry går de mediala händelserna bara att läsa i egenskap av reproduktioner av dessa strukturer, men att det inom dessa händelser alltid finns en möjlighet till uppbrott och omförhandlingar längsmed de liminala passagera in och ut ur ritualerna (Couldry, 2003, s. 70). På så vis menar Couldry att ritualens utrymme själv kan ifrågasättas inom ramen för de mediehändelserna, vilket han menar beror på medias återkommande inverkan och handlande med de samhällets händelser (Ibid 2003, s. 71). Om det skriver även genusforskaren Judith Butler, som menar att talakten och dess konsekvenser inte tvunget hör ihop (Butler 1997, s. 15) I stället fokuserar hon på det glapp mellan dessa båda där den som talas till har möjlighet att ”tala tillbaka”: att ta tillbaka sitt tal, och därmed sin definition (Ibid). Detta beror, menar Butler, på att när vi talar till en människa är det sällan till personen i sig som vi talar, utan den gestalt/roll eller struktur som den personen tycks eller förvänts representera (Ibid). Vi talar med andra ord till vad som enligt diskursteorin kallas för subjektspositioner (Jørgensen och Phillips, 2000, s. 371) Att återta ordet innebär alltså att omdefiniera denna position, att göra om bilden av sig själv, så att det som sägs inte längre har någon mottagare (Butler 1997, s. 15). Möjligtvis skulle Butler betrakta Ghaljais framträdande som subjektsposition i artikeln ”Fortsätter hungerstrejk - utan vatten” som en omförhandlad sådan. Sett till tidigare analys är denna omförhandling dock tillfällig, eftersom den inte inbegrips i återkommande bevakning och då enligt Brune ”tar slut” (Brune 2004, s. 178). Därför skulle Ghaljais lämnande av den Andre med Victor Turners och Nick Couldrys ord kallas för en gränsvistelse och en ”period utanför det vanliga”, som föregår återskapandet av social ordning (Couldry 2003, s. 72).

När en religiös ritual springer ur en delad tro, utspelar sig de mediala ritualerna på en

jämställd, consensusbetingad plats. (Ibid 2003, s. 88) I detta utrymme menar Couldry att även diskriminering sker, då organisationen av det mediala utrymmet har en tydlig hierarki enligt vilken vissa människor eller föremål ingår i den mediala ritualen och andra inte (Ibid). Det är därför som journalistikens ”vallfärd” till mediehändelsen och selektiva urval (Brune 2004, s. 283, van Dijk 1991, s. 230, 234) av fakta därifrån värdesätts. En ”vanlig människa” som gör det samma nedvärderas som fanatisk, menar Couldry. Skillnaden mellan de båda vallfärderna är att journalisten verkar utifrån yrkesideal om objektivitet och saklighet som (Nord och Strömbäck 2012, s. 184), i stället för enligt personliga ideal. Nick Couldry kallar den mediala vallfärden för *en institutionell rit* som själv understryker denna uppdelning av människor (Couldry 2003, s. 89). Dock noterar han att de mediala utrymmen dit journalist eller privatperson vallfärdar inte är statiska: de förflyttas i och med den mediala ritualens fortsatta utförande (Ibid, 2003, s. 90). Sett till hur det har utförts flera hungerstrejkar av asylsökande i Sverige, är det här möjligt att tolka mediehändelsen såsom hungerstrejk som en rörlig sådan, där subjektspositioner och de Andra byts ut i och med att mediehändelsen förflyttas (Ibid). Detta i enlighet med hur han beskriver den journalistiska ritualen som ett system för produktion, distribution och konsumtion som både avlägsnar människor från och drar dem närmre ritualens maktcentra, det vill säga den mediala institutionen och dess konstruktion och tolkningsföreträdare av mediehändelsen. Liksom nyhetsvärdering förespråkar geografisk och social närhet (Nord & Strömbäck 2012, s. 218) skriver även Couldry att mediehändelsen främst representerar närheten och tillgänglighet till komplexitet (Couldry 2003, s. 90) till de verkliga platser där myten om en medierat centra reproduceras. I stället för att fördela denna makt bättre menar Couldry att internet snarare möjliggör en expansion av denna ritual, och i stället för att ersätta det mediala utrymmet, understryker webbsidan snarare dess realitet och dess originalitet (Ibid 2003, s. 91).

7.3.2. Intervjupersoner

Att utgöra den plats dit en medial vallfärd görs kallar Nick Couldry för en omvänd vallfärd, där intervjupersonen ”tvingas att tala till världen”. Enligt Couldry markeras denna person som en ”vanlig person”, det vill säga en som själv inte har tillgång till den mediala makten. I denna diskussion understryker också Couldry vad det innebär för till exempel en person utan uppehållstillstånd, att utgöra en nyhetshändelse. Då deras berättelser inte berättas lika ofta som andra ”vanliga människors” berättelser, framstår de som osynliga. I den mediala verkligheten ”finns de inte” (Ibid 2003, s. 93-94). Samtidigt kan det vara en enorm risk att just porträtteras i media om du riskerar utvisning, tillägger Couldry (Ibid, 2003, s. 94). Sett till de strejkande i Boden har avslaget om ansökt uppehållstillstånd redan utförts, varför en subjektiv utsaga snarare möjliggör opinion så att fallet tas upp igen (Blomgren, Sjögren, Nordlander, 2014, s. 6). Sett till tidigare slutsatser om gränsvistelser (Couldry 2003, s. 90) går det att diskutera om det alls går att vistas i en mediehändelse som den Andre. Enligt denna studie är det först när den asylsökande görs till subjekt, som den själv har inverkan i den mediala händelsens fortgång. Därav finns det anledningar att som tidigare noterat (Brune 2004, s. 344) betrakta ett institutionsberoende och ritualiserat objektsideal som en reproduktion av den Andre, varför de asylsökande i detta fall främst utgör objekt för en nyheteberättelse berättad både av och för textens ”vi”. På detta vis kan studiens sista fråga om huruvida en ritualiserad praktik av journalistens objektivitetsideal påverkar huruvida intervjupersonens subjektivitet kommer till uttryck eller begränsas *utvecklas* till att en mediahändelse endast inbegriper subjektspositioner, då den Andre som mest rör sig längsmed gränsen till denna. De talar strax där bredvid, som Trinh-t Min-ha skulle säga (Chen, N. M, 2002).

7.4. Slutsatser och återkoppling till tidigare forskning

Då det är en och samma mediahändelse som analysen utgör har alla av N-K publicerade artiklarna, med sökordet ”hungerstrejk” och med anknytning till norra Sverige analyserats. Som

ytterligare argument för att en mediehandling är beroende av sin publiks närhet (Couldry 2003, s. 90) var det bara ett fåtal av de notiser som framkom i Mediearkivet respektive i tidningens eget arkiv som i stället berörde de parallellt pågående hungerstrejkerna i norra Sverige. Det innebär att N-K som lokaltidning och med Boden som en av de största orterna i sitt bevakningsområde, fokuserar på den handling till vilken dess läsare har närmast, såväl avståndsmässigt som socialt.

Sett till ovanstående analys skulle ritualiserade mekanismerna här kunna betraktas som så effektiva att nyhetens huvudroll tilldelas andra huvudpersoner; de ”vanliga människorna som rör sig i anslutning till mediehandlingen. I enlighet med sökord och de första artiklarnas rubriker, är det hungerstrejken som här betraktas som ”grejen”. Huvudroll för denna skulle kunna vara de som strejkar, men i enlighet med van Dijks studie om hur invandrare – om alls – omskrivs i samband med våld och brott går det även att handlingen i brist på just våld eller brott inte motiverar någon subjektsposition (Bayati 2014, s. 181, van Dijk 1991, s. 245). De blir berättelsens objekt; de Andra. I stället tilldelas subjektspositionen de ”vanliga människorna” och textens ”vi”, som nyhetens tilltänkta läsare kan identifiera sig med (van Dijk 1991, s. 73). Genom den sociala institution som en tillhörighet innebär skrivs berättelsen om hungerstrejken i Boden utifrån mediehandlingen därför utifrån och in. Samtidigt placeras handlingens egentliga huvudpersoner utanför eller långsmed gränsen till mediehandlingen, och både deras kroppar och personer diskuteras av subjekt som med hjälp av praktiserade objektivitetsritualer har funnit och passerat den diffusa gräns (Couldry 2003, s. 33) som omgärdar mediehandlingen. Detta har de gjort med hjälp av kännedom om eller utgörande av de ritualer som skapar en mediehandling. Det innebär att åsikter om strejken yttras av de som själva inte har en direkt erfarenhet av den.

Om de strejkande slutligen får uppehållstillstånd efter det att deras beslut omprövades (vilket nyhetsberättelsen redogör för) har ännu inte rapporterats av Kuriren. I enlighet med Couldrys teori om det mediala eventet är det något som sker efter att det mediala eventet har förflyttats (Ibid 2003, s. 90). Om någon av de Andra asylsökande i ett senare skede innehar en subjektsposition, så sker det därför inte längre inom ramen för den mediala handlingen, vilket här syns genom att ingen av de strejkande har omskrivits i egenskap av ”strejkande” efter mediehandlings förflyttning. Denna abstrakta betraktelse av deltagande stämmer med vad Ylva Brune skriver om samtida journalistiks återgång till ett klassiskt narrativ med stereotypa karaktärer. Likaledes avslutas berättelsen om hungerstrejken liksom Ylva Brune skriver, med en avbrutenjournalistisk bevakning och därmed indirekt tilldelar berättelsen ett narrativt slut. (Brune 2004, s. 178).

Zahra Bayati använder *outsider-within-perspektivet* för att beskriva hur hennes respondenter ”icke-vita kvinnokroppar” definieras utifrån sammanhangets vita kvinnokroppar. Detsamma sker, menar Bayati gentemot icke-vita manliga gemenskaper. Därför *förblir de icke-vita kvinnornas kunskaper osynliga och marginaliserade (...)* såvida inte dessa kvinnor gör motstånd eller de privilegierade ifrågasätter sina sociala positioner och dessa strukturer (Bayati 2014, s. 180). Sett till hur förhandlingen av subjektspositioner gick till i Boden, går det med stöd i Bayatis ord att konstatera att när några av de strejkande männen rör sig långsmed gränsen till en mediahandling där en subjektsposition är möjlig, förblir de Andra ”fruarna” handlingen avlägsen.

8. Diskussion

Här redogörs för mina egna erfarenheter som journaliststudent och student, vilka föranleder studien. Dessa knyter an till en faktor som ännu inte har berörts, men som är central för intervjupersonens eventuella subjektsposition; det vill säga journalistens egen sådan. Slutligen föreslås ingångar till fortsatt forskning.

8.1. Egna erfarenheter

Som journaliststudent på JMG har jag, inom ramen för min utbildning, aldrig ombetts ställa mig frågan hur det själv är att bli intervjuad. Istället har vi som studenter, frilansjournalister och sommarvikarier vant oss vid att objektivt finna och förmedla material. Denna studie undersöker vad för berättelser som det resulterar i. Med anledning av tidigare forsknings främsta fokus på bilden av en minoritet såsom invandrare, rasifierad eller asylsökande, finns det utrymme för en studie av vad för faktorer som avgör om och när deras egen röst kommer till tals. Att jag återkommande använder pronomenet "de strejkande" beror på att det är med anledning av strejken som nyhetshändelse som jag skriver. Det är därmed huruvida "de strejkande" möjliggörs en subjektsposition i som står i fokus, och inte eventuella samtal – i form av en intervju eller i samband med en sådan – mellan reporter och intervjupersoner som föregick den aktuella nyhetsberättelsen.

8.2. Journalistens subjektsposition

Enligt Elisabeth Eide (åter)skapar journalisten sin identitet inom ramen för en diskurs (Eide 2011, s. 50-51). Litteraturvetaren Jo Bogaerts, i sin tur, menar att journalistiken återskapar sina diskursiva ramar i och med att den följer dessa enligt ritual ritualisering. Han hänvisar Judith Butler, som skriver att den performativa handlingen döljer sin tillkomsts hegemoniska diskurser och därmed förhindrar subjektet att förstå sig själv (Bogaerts, 2011:408). Sett till Bogaerts översättning av detta till journalistrollen går det med Nick Couldrys teorier om mediehändelsens gräns att säga att även de ritualer enligt vilka det går att passera in i en medial händelse döljs för den journalist som utför dessa. En självförståelse skulle också innebära att en journalist upptäcker sig själv som rituellt och subjektivt skapande av en objektivitet enligt vilken subjektspositioner respektive Andra konstitueras. En upptäckt skulle kunna innebära en omförhandling av sin egen subjektsposition; ett uppbrott i utrymmet mellan subjekt och objekt som enligt Butler skulle omdefiniera den Andres position. Butler själv vänder sig till författaren Tony Morrison, som menar att uppfattningsförmågan måste blockeras för både den som exkluderar och den som exkluderas för att en sådan omförhandling ska vara möjlig (Morrison 1993). Därför räcker det inte att journalisten medvetandegörs om sin roll, eller att mediehändelsens egentliga huvudperson får utgöra berättelsen. I stället behövs ett gränsöverskridande berättande som Peter Berglez finner i interdisciplinär vetenskap och i postmodern konst (Berglez 2006, s. 180). De metoder som där används efterfrågar Berglez för att på bättre vis bevaka och omförhandla en kapitalistisk logik. Sett till hur mediala ritualer till stor del springer ur en marknadsanpassad ritualisering, skulle praktiken av hans förslag – det vill säga en icke-institutions och -marknadsanpassad journalistik – innefatta journalistik *utan* en Andre. För att knyta an till Berglez forskning om vad han kallar för en kapitalistisk medialogik, ter sig denna studies resultat av hög validitet i den mån att den med konkreta exempel kan visa på institutionsberoende och narrativa ekonomier, som tar slut inte när en händelse är över, men när inget nytt händer. Då alla artiklar om hungerstrejken har tagits i åtanke vid varje del av analysen är den interna validiteten hög, vilket styrks internt av de återkommande kopplingarna till och mellan tidigare forskning.

8.3. Fortsatt forskning

Det har likt Berglez förespråkar varit en fördel för denna studie att röra sig interdisciplinärt och en mängd viktig forskning inom fältet offentlig rätt, lingvistik, pedagogik och litteraturvetenskap har varit till nytta för den journalistiska intervjun med asylsökande. Jag skulle därför förespråka en fortsatt forskning som tar fasta på denna gränsöverskridande praktik, men som även inkluderar de subjektspositioner som befintlig forskning säger att den asylsökande även i rättssalen begränsas i sin tillgång till. Sett till hur det journalistiska institutionsberoendet enligt denna studie är stort i journalistik om migration och asyl, går det att konstatera att MIV har en central roll för de asylsökande – både utanför och innanför den mediala händelsen

respektive rättsliga förhandlingen. Jag föreslår därför en komparativ studie som kartlägger vilka ritualer som går att blottlägga hos institutionaliserade intervjuformers objektivitetsideal, som, om än med olika utsagor, på liknande vis påverkar hur den intervjuades subjektivitet kommer till uttryck eller begränsas. En sådan studie skulle röra sig mellan fälten journalistik, sociologi och juridik, varför den med fördel skulle utföras av forskare från alla dessa fält. Om möjligt föreslår jag att de nyhetsartiklar som då behandlas bevakar de fall som de juridiska dokumenten gäller. Då skulle en parallell kartläggning av samma subjekspositioner i förhållande till de båda institutionerna vara möjlig. Vad som skulle kunna inleda en sådan forskning är Nathalie Sylvanders notering att den asylsökande står ansvarig inför MIV att både för att berätta sin berättelse och för att lägga fram material som styrker denna:

För att undvika otrovärdighet, som kan öka chansen att handledaren ska finna sådana skäl, ska den subjektiva berättelsen på ett så objektivt vis som möjligt berättas av den asylsökande. (Sylvander, 2015, s. 23).

Asylen är ett redaktionellt arbete, skriver advokaten Kristina Hultegård i tidskriften Glänta (Glänta 1/14). Jag förespråkar en studie som följer upp Hultegårds uttalande, för att därigenom ställa frågan om vad för berättelser som berättas om den Andre och journalisten, eller handläggaren på MIV, är densamme. En sådan skulle komplettera Monika Djerf-Pierres kvantitativa undersökning om journalisternas sociala bakgrund (Asp et al. 2012, s. 17), enligt vilken hennes definition av invandrare utgör 0 % av journalistkåren 2011. Därtill vore även fokusgrupper en väl kompletterande metod. Det skulle möjliggöra för deltagare att tillsammans tänka kring ett visst fenomen, samt att eventuella språkbarriärer kan överbryggas med gemensam översättning i rummet. Tillika är forskarens roll mindre styrande (Esaiasson et al. 2012, s. 318), vilket är relevant med anledning av den frågeställning som jag föreslår att även kommande forskning ska utgå ifrån; hur en intervju påverkar ett berättande och vad det ger för konsekvenser i en människas liv. Om kommande studier liksom William A Gamson använder sig av ”peer group conversation” kommer forskaren heller inte vara den enda som påverkar vilka som medverkar i fokusgruppen. Gamsons metod går nämligen ut på att rekrytera kontaktpersoner som i sin tur får rekrytera flera (Esaiasson et al. 2012, s. 319).

7. Referenser

Aare, C. (2014). Att se genom de Andras ögon – Narrativa strategier för att skapa inlevelse i reportage, Stockholm, Journalistikstudier vid Södertörns högskola, 8.

Ahmed, S. (2000). Strange Encounters. Embodied Others in Post-Coloniality, London och New York, Routledge. Hämtad 29-04-15 på http://www.pwsz.krosno.pl/gfx/pwszkrosno/pl/defaultaktualnosci/506/3/1/s08_ahmed.pdf

Ahmed, S: Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism. I Riggs, D. W., ed. (2004), Borderlines journal, Vol. 3, nr. 2. Hämtad 1-05-15 på http://www.borderlands.net.au/vol3no2_2004/ahmed_declarations.htm

Asp, K, red. (2012) Svenska journalister 1989 – 2011, Göteborg: Göteborgs universitet, JMG. Hämtad 03-04-15 på http://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1374/1374612_svenska-journalister_hela_boken.pdf

- Austin, J. L. (1955). How to do things with words, The William James Lectures, Harvard, Harvard University. Hämtad 08-10-14 på <http://www.dwrl.utexas.edu/~davis/crs/rhe321/Austin-How-To-Do-Things.pdf>
- Azar, M. (2001). Frihet, jämlikhet, brodermord: Kolonialism och revolution hos Albert Camus och Frantz Fanon, Höör, Symposion.
- Azar, M. (2006). Den koloniala bumerangen: från Schibbolet till körkort i svenskhet, Höör, Symposium
- Barsky, R. F, 1994. Constructing a Productive Other: Discourse Theory and the Convention Refugee Hearing, Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins Publishing Co.
- Bayati, Z. (2014). (Doktorsavhandling), Den Andre i lärarutbildningen, Göteborg studies in educational sciences 352, Göteborg: Göteborgs universitet, Pedagogiska institutionen, hämtad 04-06-2013 på https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/35328/1/gupea_2077_35328_1.pdf
- Beauvoir, J., 2002 [1949]. Det andra könet, Stockholm, Nordstedts
- Berglez, P. (2006). (Doktorsvhandling), The Materiality of Media Discourse. On Capitalism and Journalistic modes of Writing, Örebro Studies in Media and Communication 4, Örebro, Örebro universitet, hämtad 04-04-15 på <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:136846/FULLTEXT01>
- Blomgren, M., Nordlander, M., Sjögren, E. (2014). (Kandidatuppsats), Journalistik på liv och död – En kvalitativ studie om journalisters syn på medias roll i asylprocesser, Göteborg, Göteborgs universitet, JMG, hämtad 05 04-15 på https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36829/1/gupea_2077_36829_1.pdf
- Bogaert, J., On The performativity of Journalistic Identity (2011). I Journalism Practice, vol. 5, nr. 4, Hämtad 2014-09-25 på <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17512786.2010.540131>
- Brune, Y., 2004. Nyheter på gränsen Tre studier i journalistik om invandrare, flyktingar och rasistiskt våld, Göteborg, JMG.
- Brune, Y., 2000. Delstudie 11: MENA-projektet. Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistik om invandrare och flyktingar. Stockholm, UD, Regeringskansliet. Hämtad 04-04-2015 på <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/20/34/7cb1cbcd.pdf>
- Butler, J., 1990. Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity, New York, Routledge.
- Butler, J. (1993). Excitable Speech. A Politics of the Performative.
- Chen, N., "Speaking Nearby:". A Conversation with Trinh-t Min-ha. (1992) Visual Anthropology Review, vol 8, nr, 1, hämtad 25-03-15 på <https://docfilmhist.files.wordpress.com/2008/09/chen.pdf>
- Clayman, S., & Heritage, J., 2002. The News Interview. Journalists and Public Figures in the Air, Cambridge, Cambridge University Press.

- Couldry, N., 2003. *Media Rituals. A Critical Approach*, London ; New York : Routledge.
- Debord, J., 2002 [1967]. *The Society of the Spectacle*, Canberra, Treason Press.
- Djerf-Pierre, M. & Wiik, J., *Journalistiken och Journalisterna*. I Nord, L. & Strömbäck, L. (red.), 2012. *Medierna och demokratin*, Lund, Studentlitteratur.
- van Dijk, T. A., 1991. *Racism and the Press*, London och New York, Routledge
- Eide, E., 2011. *Down There and Up Here: Orientalism and Othering in Feature Stories*, New York, Hampton Press.
- Eide, E. *Othering the Other*. I Cheng, L. (red.), 2014 *International Journal of Law, Language & Discourse*, volume 4.1, Australien, Hong Kong och Hangzhou. Hämtad 20-03-15 på https://www.academia.edu/8991738/Othering_the_other_in_court_Threats_to_self-presentation_during_interpreter_assisted_hearings
- Ekström, M. Larsson, L. red. (2010). *Metoder i medier och kommunikationsvetenskap*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Ekström, M., 2014, 21 december, hämtad 25-04-2015 på http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/journalisterna-maste-bidra-till-att-nyansera_4206789.svd
- Esaiasson, P., Gilljam M., Oskarsson, H. & Wängnerud, L. (2012) *Metodpraktikan*. Vällingby: Norstedt.
- Fairclough, N., 1996 (1989). *Language and Power*, New York, Longman Inc.
- Falck, G., *Gender equality in the newsroom*. I Edström, M & Mølster, R., ed (2014). *Making Change. Nordic Examples of Working Towards Gender Equality in the Media*, Göteborg, Nordicom.
- Franklin, B., ed., 2011. *Journalism Practice*, volym 4, pp. 399-413, Cardiff, University of Cardiff, Cardiff School of Media, Communication and Cultural Studies.
- Ghersetti, M., *Journalistikens nyhetsvärdering*. I Nord, L. & Strömbäck, L. (red.), 2012. *Medierna och demokratin*, Lund, Studentlitteratur.
- Hellmans, J. (1981). *Fables of Fact. New Journalism as New Fiction*, Urbana, Univ. of Illinois.
- Jungstrand, A. (2013). *Det litterära med reportaget : om litteraritet som journalistisk strategi och etik*, Lund, Ellerströms förlag.
- Landstinget (2013), *Landstingets gemensamma regler och riktlinjer 2013*, hämtad 20-04-2015 på <http://www.nll.se/upload/lg/sekr/lfu/plan/Regler/Landstingets%20gemensamma%20regler%20och%20riktlinjer%202013.pdf>
- Manga, E. *Feministiskt Perspektiv*, 21 april 2015, hämtad 29-04-15 på

<https://feministisktperspektiv.se/2015/04/21/valdet-uppratthaller-en-grans-som-ar-obscen/>,

Maras, S. (2013). *Objectivity in Journalism. Key Concepts in Journalism*, Cambridge, Polity Press.

Nelson, C. & Grossberg, L. (1988). *Marxism and the Interpretation of Culture*, Illinois, University of Illinois.

Olsson, R. (2009) *Yttrandefrihet & tryckfrihet: Handbok för journalister*, Lund, Studentlitteratur.

Pallas, H., Svenska Dagbladet, den 30 mars 2015. Hämtad 20-04-25 på http://www.svd.se/kultur/tank-om-piloten-hade-varit-muslim_4448589.svd

Salih, s. (2002) *Critical Thinkers*, Judith Butler, London och New York, Routledge Critical Thinkers.

Schechner, S. (2006 [2002]). *Performance Studies. An Introduction*. Andra upplagan, New York och London, Routledge.

Schudson, R. (1987). *Discovering the news. A Social History of American Newspapers*

SoU 2006:21 (2006). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*, Stockholm, Statens offentliga utredningar. Hämtad 05-04-2015 på <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>

Strömbäck, J. (2012), hämtad 19-04-15 på <http://jesperstromback.org/2012/10/24/ny-tidskriftsartikel-om-nyhetsvarderingar-och-nyhetsurval/>

Svenska Journalistförbundet (2014), *Spelregler för press, radio och TV*, hämtad 01-05-2015 på <https://www.sjf.se/yrkesfragor/yrkesetik/spelregler-for-press-radio-och-tv/yrkesregler>

Sylvander, N. (2015). (Mastert uppsats) *Tillförlitlighetsbedömningar av muntliga utsagor i asylmål - en subjektiv eller objektiv verksamhet?*, Stockholm, Stockholms universitet, Juridiska institutionen.

Turner, V., *Liminality*. I Clarke, ed. (1964). *Japanese Journal of religion studies*, 6/4, hämtad 5-05-15 på <http://www.cultus.hk/resource/liminality.pdf>

Wallner, K. (2002). *Nyhetstextens förvandlingar. Fyra nyhetsberättelser i Dagens nyheter 1914-1993*, Umeå, Institutionen för kultur och medier, Umeå universitet.

Willén, R. (2015). (Licentatavhandling), *Recollection of repeated events. Difficulties and possibilities*, Göteborg, Göteborgs universitet, Psykologiska institutionen. Skickad per mail från författaren.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1 Begrepp

Subjektsposition. En identitet blir inte möjlig förrän den ställs mot ”en annan”, dvs. något som den inte är. Därför utgår diskursanalysen från motsättningen ”vi” och ”dem”, men i stället för ett statiskt subjekt hanterar diskursanalysen *subjektspositioner*. Varje subjektsposition utgör ett filter att betrakta samhället betraktas genom (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 371) och det är genom subjektspositioner som människors handlingar möjliggörs eller begränsas. En analys syftar till hur subjekt bestäms till vissa positioner och hur dessa relaterar till varandra, eftersom subjektspositionen konstrueras i en sammansmältning av den egna självbilden och andras bilder.

Asyl. Asyl är benämningen på uppehållstillstånd som beviljas en person som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, vilka är två av de tre grunder på vilka en skyddsbehövande person kan erhålla uppehållstillstånd i Sverige (1kap.3§UtlL, citerad av Sylvander, 2014, s. 7).

Den Andra. Enligt Zahra Bayati definieras de Andra efter ett västerländsk ”vi” som ”de Andra” ska inordna sig i. Hon utgår här från socialkonstruktionism, post-kolonial- och kritisk vithetsteori, enligt vilken en kapitalistisk logik reproducerar koloniala kategoriserande metaberättelser att därigenom fortsätter att styra över kunskapsproduktion, politiska och ekonomiska maktordningar globalt. Därigenom belyser Bayati med flera hur representationer av kulturella identiteter inte sällan fördelade enligt uppdelningen ”Vi” och ”de Andra” och där privilegier tilldelas de som ses som tillhöra ”oss” (Bayati 2014, s. 178).

Mediahändelse. Enligt den franske sociologen Henri Lefebvre är det när samhället översätts i media, som makt och politik inbegrips i denna (Lefevre 1991a:18, citerad av Couldry 2003, s. 18). Detsamma menar medieforskaren James W. Carey, som skriver att det krävs makt och kontroll för att definiera, förflytta och representera den resurs som verkligheten är (Carey 1989:87, citerad av Couldry 2003, s. 19).

Narrativ och rekonstruktion. Bredvid diktade berättelser förekommer verklighetsskildringen i alla kulturer, där ögonvittnen för vidare händelseförloppet. Även utan ett tydligt narrativ ”berättar” en nyhetsartikel alltid något. Som journalistisk metod är *rekonstruktionen* en scenisk gestaltning av något som författaren själv inte har upplevt. Fakta och intervjuer med de som har upplevt eller bevittnat en nyhetshändelse återges, inklusive människors tankar och känslor, *som om berättaren vore allvetande* (Aare 2014, s. 21). Dagens nyhetsberättelser är mallade att kan tyckas föregå händelsen som de beskriver. (Ibid 2014, s.14)

Bilaga 2. Analyserade artiklar

1. Flyktingar i hungerstrejk, Norrbottens-Kuriren, 19/4 2013
2. Flyktingar hotar svälta sig till döds, Norrbottens-Kuriren, 19/4 2013
3. Afghaner hungerstrejkar i Boden, Norrbottens-Kuriren, 19/4 2013

4. 16-åring i hungerstrejk för att stötta vännerna, 20/4 2013
5. Hungerstrejken fortsätter, Norrbottens-Kuriren, 21/4 2013
6. Två hungerstrejkande fördes till sjukhus, Norrbottens-Kuriren, 22/4 2013
7. Tre hungerstrejkade fick föras till sjukhus, Norrbottens-Kuriren, 23/4 2013
8. Tillbaka i hungerstrejk efter vård, Norrbottens-Kuriren, 24/4 2013
9. "Hjärtat blöder för dem", Norrbottens-Kuriren, 25/4 2013
10. Hungerstrejk i längtan efter liv, Norrbottens-Kuriren, 26/4 2013
11. Till sjukhus med magsmärtor, Norrbottens-Kuriren, 27/4 2014
12. Viktigt med information, Norrbottens-Kuriren, 3/5 2013
13. Övertygade om att hungerstrejken lyckas, Norrbottens-Kuriren, 4/5 2013
14. Låt afghanerna stanna! Norrbottens-Kuriren, 4/5 2013
15. Ingen kommentar av minister, Norrbottens-Kuriren, 8/5 2013
16. "Det är för känsligt", Norrbottens-Kuriren, 8/4 2013
17. De befinner sig i svår svält, Norrbottens-Kuriren, 8/5 2013
18. Två hungerstrejkande avbryter aktionen, Norrbottens-Kuriren, 11/5 2013
19. Hungerstrejken slut, Norrbottens-Kuriren, 12/4, 2014
20. Hungerstrejk har avslutats, Norrbottens-Kuriren, 13/5 2013
21. Nya aktioner om inte uppehållstillstånd ges, Norrbottens-Kuriren, 14/5 2013
22. Hungerstrejk i Umeå slut, Norrbottens-Kuriren, 14/5 2013
23. Höjde rösterna för asylsökande, Norrbottens-Kuriren, 13/6 2013
24. "Uppehållstillstånd eller jag dör", Norrbottens-Kuriren, 29/6 2013
25. Fortsätter hungerstrejk - utan vatten, Norrbottens-Kuriren, 2/7 2013

Bilaga 3. Utförlig resultatredovisning

I de 25 analyserade artiklarna framkom fyra tydliga teman; institutionens röst, allmänhetens röst/textens ”vi”, reporterns röst och den Andre(-s röst). I enlighet de brister som Ylva Brunes tillskriver kvantitativa studier av representation, kommer detta kvalitativa avsnitt att redogöra för dessa fyra typberättelser, i stället för att numerisk redogöra för samtliga analyserade artiklar. Detta grundar sig i att de analyserade artiklarna alla ryms inom dessa fyra typer, samt att denna redovisning är till förmån för en vidare forskning inom ämnet. Den möjliggör dessutom en

tydligare hänvisning till teorigrund och tidigare forskning i analysdelen (kapitel 7).

1. Institutionens röst: ”Viktigt med information” (3/5, 2013)

1.1. Tematisering, schematisering och lingvistiska iakttagelser

Texten är en halv sida, vars rubrik kan tolkas som att informationen inte gäller läsaren. Rubriken ger dock texten skenet av att vara just en informationstext, när nedryckaren "Strejken kommer inte att förändra utgången" framstår som en direkt uppmaning riktad till strejkarna eller de som stöttar dessa. Ingressen innefattar främst ett citat från Fredrik Bengtsson, informationschef vid MIV. Han säger att "Strejken är inget som för deras sak framåt". Pronomenet "deras" får det att verka som att intervjun inte innefattar de strejkande. Bildsättningen utgör ett bildcollage av föregående tidningssidor från N-K:s bevakning av ämnet. De subjekt som förekommer i texten är: *Asylsökande, Fredrik Bengtsson (presschef MIV), MIV, De, De strejkande, Man, Sjukvård och Sociala myndigheter, Personalen, Människor, De asylsökande, Företrädare för flyktingorganisationer, Allmänheten, Media, Domstolarna.*

Det är Fredrik Bengtsson som kommer till tals i förstaperson, och som talar om de strejkande, om sjukvård, om domstol, sig själv (MIV), om media och om allmänheten. Journalisten är osynlig och talar inte om sig själv, eller kommenterar Bengtssons citat angående medias (sin egen) påverkan. Det finns anledningar att tro att intervjun utfördes per telefonintervju, då Bengtsson med ett av sina uttalanden antyder att han själv inte befinner sig i Boden. Texten berättar ur MIV:s perspektiv; från rubrik till det sista citatet som avslutar texten. Där lägger Bengtsson skuld hos allmänhet, vars beskyllningar av MIV han härleder till medias generaliseringar och nyhetsproduktionshastighet. Texten rör sig från ett mikro-till-makro-perspektiv och är linjär i den mån att den inleder med en historisk bakgrund och sedan berör sakfrågan, "grejen" och den mediala händelsen, för att slutligen behandla frågan ur ett större perspektiv. Dock visar den ende perspektiv kommer fram på någon erfarenhetsmässig koppling till mediehändelsen, varför berättelsen tycks stå still liksom han gör i egenskap av presstalesman som uttalar sig, men som inte följer eller ingår i processen.

Intervjufrågan "Vad kan man göra åt situationen i Boden?" skrivs ut som mellanrubrik, men i övrigt går det bara att ana vilka frågor som har ställts. Till exempel skulle citatet om att det tyvärr är media som har stor del i att MIV skuldbeläggs, kunna ha föregåtts av frågan "Vilket ansvar har ni i detta?". Journalisten varken bekräftar, dementerar eller kommenterar svaret. Genom formuleringar med orden "de" och "deras" finns det anledning att tro att textens tilltänkta läsare, trots återkommande uttalanden om att information behövs, inte är "de". Sett till Johanssons skuldbeläggande av media kan artikeln vara ett försök att frånga denna norm och låta MIV säga sin sak. Därför ligger tolkningsföreträdet hos Bengtsson och MIV, som får historisera och kontextualisera händelsen, i stället för att journalisten, de strejkande och deras närstående, eller aktivister och forskare ska göra detta. Därmed begränsas textens innehåll till att vara ensidigt och subjektivt, eftersom den bara innefattar en persons/institutions röst.

2. Kontextualisering

Artikeln kommenterar inte att MIV:s egenskap som institution med tolkningsföreträdare för händelsen i fråga, men textens subjektivitet gör sig synlig i den mån ett aktivt val av vinkel har gjorts, som i sin tur att möjliggör MIV:s uttalanden. Att dessa uttalanden är många skulle kunna innebära att MIV drar nytta av situationen, och de subjektpositioner som detta resulterar i är "de" asylsökande, som här beskrivs som en grupp dit "alla" asylsökande då, nu och sen hör. De asylsökande uppfattas därför som avlägsna i nyhetsberättelsen. MIV, i sin tur, utgör en statisk position som hänvisar till statistiska lagar. En sådan neutralisering påminner om hur europeisk migrationspolitik omtalas som ett fysiskt och oföränderligt tillstånd för Europa. Sådana mediala diskussioner berörs av Johansson, men tas i övrigt inte upp i artikeln. På samma vis inkluderas

inte de asylsökande i samtalet. En möjlig tolkning av artikeln är därför att journalistens objektivitet och institutionsberoende möjliggör den subjektiva kanal som texten utgör för MIV, vilket i sin tur begränsar de strejkandes inflytande över nyhetsberättelsen.

2. Allmänhetens röst/textens "vi": "Hjärtat blöder för dem" (24/4 2013)

2.1 Tematisering, schematisering och lingvistiska iakttagelser

Denna artikel är en webbpublikation, varför form inte framgår. Rubrik en är ett citat från Sigrid Söderholm vid organisationen IOGT-NTO: "Hjärtat blöder för dem". Ingress en sammanfattar mediehändelsens bakgrund och en mellanrubrik lyder "Banderoller". En faktaruta redogör för de senaste dagarnas utveckling, en och en. De subjekt som förekommer är Afghanska flyktingar, Flyktingarna, MIV, Sigrid, Söderholm, IOGT-NTO, Personer, Gerd Johansson, Tove Johansson, De, Ahmad, Akil Khalil, talesperson, Anna Olofsson, Demonstranterna, En kvinna, Familjerna och Han.

I förstaperson är det Sigrid Söderholm som talar om de strejkande. Det gör även Gerd Johansson. Anna Olofsson talar i ett citeras indirekt om de strejkande, samt direkt om asylsystemet. En kvinna talar om "vi" och "våra egna". Även Khalil talar om "vi". Reportersubjektet är osynligt, men texten talar indirekt om alla. Nyhetsberättelsen gör det tydligt att de som citeras har närvarat på demonstrationsplatsen. Däremot ges läsaren, som vet att de strejkande finns i närheten känslan av demonstrationsplatsen utanför MIV, känslan av att de omnämnda strejkande är frånvarande.

Av textens rytm att döma tycks det som att citaten har fördelats enligt reporterns smak. Inleder gör reporterns bakgrundsberättelse om demonstranternas anledning att vara där, och texten avslutas med talesmannen Khalils ord kommentar om demonstrationen efter dess slut. Tidsmässiga referenser som sträcker sig utanför den aktuella händelsen expanderar situationen, och ger en bredare bild av händelsen, nu även kopplad till samhälle och politik. Krönikören talar dock inte om den tid som strejken har pågått, eller om de strejkandes eller andras framtid, vilket till exempel innefattar det stundande kommunal- och riksdagsvalet. I stället står nämnda och passerade årtal som enda tidsangivelser.

Narrativet är linjärt och efter bakgrunden visar berättelsen på en rapportering på plats. Särskild emfas på det linjära görs i faktarutan. Inga frågor skrivs ut, men med anledningen av svaren finns det anledning att tro att frågor såsom "Varför är du här", eller "Vad tycker du" har ställts. En förbipasserande kvinnas uttryck att "vi" [i stället för att stötta de strejkande] måste ta hand om "våra egna" först kan läsas som riktad både till situationen, och till reportern. Kommentaren tycks dock inte påverka varken intervjuens fortgång händelseförloppet eller de andra intervjupersonernas svar. Söderholm noterar dock att "de är våra vänner", men det framgår inte om hon sa det före eller efter denna kritik. De strejkande själva framstår som mycket frånvarande i texten, och det framgår inte vad de tycker om demonstrationer. I stället uttalar sig Alkhili som företrädare för strejkarna, när demonstranter och den kritiska kvinnan kommenterar både demonstrationen och de strejkandes situation.

2.2. Kontextualisering

Texten, som är en halvsida i tidningen har ett innehållsmässigt djup i mån av många röster från de demonstrerande, inklusive en som inte förespråkar demonstration. Djupet enkelriktas dock då artikeln inte inkluderar en lika bred mängd röster från de strejkandes tankar om strejken. Inte heller andra parter, såsom MIV eller lokalpolitiker, ger sitt perspektiv. På så vis läses artikeln genom de strejkandes ögon. Genom vad som skulle kunna betraktas som textens "vi" diskuteras hungerstrejken liksom när en politisk företrädare för en sakfråga som de själva inte är beroende av att uttalar sig på scen eller i en debattartikel. De som strejkar blir därmed till textens

Andra. Den mediala händelsen noteras i den faktaruta som repeterar tidigare rapporter och som visar på ett tidsmässigt, redaktionellt narrativ, där de nuvarande subjekten är de som demonstrerar på torget och för berättelsen framåt. Bevakningen fokuserar därmed på en nyhetslogik enligt vilken vad som händer och med vem prioriteras framför händelsens bakgrund och egentliga huvudpersoner.

3. Reporterns röst: "Hungerstrejk i längtan efter liv" (Kuriren, 26/2 2013).

3.1. Tematisering, schematisering och lingvistiska iakttagelser

Texten är en krönika och fyller en helsida vars bildsättning utgörs av tre icke-namngivna strejkande i topp, samt med en halvkroppsbild av en namngiven krönikörs i högerspalt. Två stycken i texten är fetstilt, varav reportern i det ena skriver att *Det gör ont att se människor hungerstrejka*. I den andra hänvisar hon till vad hon kallar för *[e]n av socialdemokratins mörkaste stunder*, då dåvarande migrationsminister inte ville ge apatiska flyktingbarn amnesti. Reportern motsäger sig ministerns argument.

De subjekt som förekommer i artikeln är Migrationsverket i Boden, De strejkande, Människor, Abdullah Khatibi, Norrbottens-Kuriren, Afghanerna, Sverige, Afghanistan, Afghanistans regering, Terrorismen, Ahmad "Zaki" Akili Khalil, Röda korset, Afghanska föreningen, flyktingarna, SVT, partiledarna, socialdemokratin, Barbro Holmberg.

Som krönika är det bara författaren själv som kommer till tals i förstaperson, dock endast som osynlig förstaperson, eftersom hon aldrig skriver i direkt jagform, men utifrån tidningens perspektiv. Texten rymmer direktcitat från föregående artiklar om nyhets händelsen, men eftersom de "återanvänds" betraktas de inte som subjektspositioners röster i texten. Krönikören uttalar sig främst om de strejkande och berättar om deras position. Hon skriver att det gör ont att se och att hon förstår deras situation, samt nämner politiker som förut har uttalat sig i migrationspolitiska frågor. Dock nämner hon inte de kommunal- och regionalpolitiker som enligt tidigare artiklar ännu inte har uttalat sig i N-K. Inte heller MIV och deras roll i mediehändelsen nämns.

Berättelsen är ordnad utifrån krönikörens perspektiv, vilket i det upplevda talet till läsaren ger känslan av att perspektivet även är dennes. Texten är inte linjärt kronologisk och gör endast kopplingar till äldre politiska personer och debatter. Som krönika är texten i sig en kommentar, men utan att gå in på vad som sker inom ramen för den aktuella mediahändelsen. Krönikören framstår därför som avlägsen mediehändelsens mitt, och kommentaren riktar sig till en allmän migrationspolitisk debatt såsom den har medialiserats de senaste åren, men inte till hur det är erfara migration. Trots sitt tolkningsprivilegium framgår det inte om krönikören själv inte har varit på plats, eller om hon har tagit del av vad som redan har skrivits om hungerstrejken i V-K.

Texten är lång men dess objektiva djup begränsas i reporterns subjektiva tolkningar såsom att strejken "gör ont" att se. Däremot ger dessa ord ett känslomässigt djup till hennes sammanfattning.

3.3. Kontextualisering

Textens mediala och migrationspolitiska kontextualisering i makroperspektiv är den första i N-K:s bevakning och frågan betraktas inte längre plats- och tidsspecifikt i enlighet med den aktuella mediahändelsen. Det ger texten och hela bevakningen ett större djup. Samtidigt utgör krönikan en sammanfattning för den läsare som antingen inte har läst all bevakning eller som föredrar en mer sammanfattande text i stället för flera korta artiklar. Yrkesmässigt tar krönikören även ställning, vilket en krönikör kan göra. Dock kan hennes roll som journalist på N-K som är mitt i bevakningen av händelsen och som ska stå opartiskt i frågan ändå tydligt opartisk, vilket kan förklara att hon just nämner de två överenskommet "misslyckade" händelser eller uttalanden

i den migrationspolitiska debatten. Krönikören är därmed inte den första i sina åsikter om dessa, vilket kan hänföras med det faktum att hon inte ställer sig frågande till lokal MIV-enhet eller till kommunalpolitiker. Detta stärker hennes roll som ömkande och mänsklig, men likväl opartisk i förhållande till för de konflikter som rör sig därunder. Detta förstärker de ansvariga politikernas och MIV:s osynlighet, samt de strejkandes subjektssvaga roll i frågan.

Sammantaget innefattar krönikans kontextualisering många generaliseringar sett utifrån den mediala institutionens perspektiv. I denna betraktelse förväntas läsaren ingå i och fortsätta vilja ingå i. Att ansvariga politiker och myndigheter inte nämns kan tolkas som att deras institutionella position är neutraliserad.

4. Den Andre(-s röst): ”Fortsätter hungerstrejk - utan vatten”, (Kuriren, 2/7 2013)

4.1. Tematisering, schematisering och lingvistiska iakttagelser

Texten är en trespartig toppartikel, bildsatt med två av de strejkande. Bildtexten redogör för deras namn och för att de pratar. Det är Ghaljai med vännen Aliljhan Nasari, som tolkar. Både rubriken ”Fortsätter hungerstrejk – utan vatten”, nedtryckaren ”Jag mår mycket dåligt” och mellanrubriken ”Inga dokument” ger ett dystert intryck. De subjekt som förekommer i artikeln är Omid Ghaljai, MIV, Vännen Aliljhan, Nasari, Syster, två bröder, familj, pappa, Kuriren. Det är främst Kuriren som talar om de nämnda personerna. Samtidigt återges många av Ghaljais egna uttalanden, genom tolk. Han talar här om sin familj och om sig själv, inte om MIV. Inga citat hänvisas till Nasaris egna ord, om han talat om sig själv. Det framgår med bild och med citatens utformning att intervjun har utförts med både Ghaljai och Nasari närvarande. Dock tycks det inte som att MIV eller de av Ghaljai omnämnda familjemedlemmarna har närvarat.

Berättelsen är i stort sett linjärt kronologisk, bortsett från att Ghaljais berättande även innefattar hans bakgrund. I det stora hela börjar texten med nuläget och avslutas med framtiden. Intervjumässigt kan läsaren ana att den första frågan som Ghaljai har fått är ”hur mår du?”. Artikeln avslutas med att Ghaljai citeras direkt, och berättar hur det ligger till för honom nu.

4.2. Kontextualisering

Det skrivs att Ghaljais bakgrund är lite oklar på grund av språksvårigheter, varefter han tillkallar sin vän som tolkar och hand berättelse framgår. Därför går det att ana att intervjun påbörjades utan tolk, men avslutades med tolk, vilket ger en synlig skillnad i berättelsen gång: från att vara reporterns återgivande, framgår för första gången den sökandes egen berättelse berättad i förstaperson. Tolkningsföreträdet flyttas därför över från journalisten, till Ghaljai själv. Att den strejkande själv berättar om sitt fall och sin situation ger den halvsidas långa texten ett innehållsmässigt djup som tidigare inte har förekommit då samma frågor har ställts till MIV, eller till de strejkandes talesman. Om det förut har förekommit tolk vid N-K:s intervjuer framgår eller kommenteras inte. Dock framgår det att det inte görs någon redaktionell ansträngning att tillkalla tolk eller att sätta Ghaljais berättelse i ett större perspektiv och resonera kring huruvida hans fall är ett fall av flera motsvarande. I stället tillkallas tolken på Ghaljais initiativ och hans berättelse återges som en engångsföreteelse. Likaledes möjliggörs inget samtal mellan Ghaljai och Aliljhan, som på olika vis har erfarenhet av besked från MIV. De själva ges heller inte möjlighet att kontextualisera nyhetshändelsen, genom att dela och jämföra erfarenheter eller annan kunskap. Utan referens till tidigare mediala bevakningar kretsar nyhetsberättelsen kring den intervjuade. Det möjliggör fokus på honom, men kostar kontextualisering. Av tidsreferenser anges Ghaljais ålder. I övrigt tyckas tiden stå still mellan då- och framtid.

